

Stičišče NVO
osrednje Slovenije

Ponoviška 12, 1270 Litija, Slovenija
g +386 (0)40 786 939, +386 (0)40 365 850
f +386 (0)5 99 27 619

e info@srce-me-povezuje.si
www.srce-me-povezuje.si

Srce me povezuje

STRATEGIJA RAZVOJA NEVLADNEGA SEKTORJA OSREDNJSLOVENSKE REGIJE za obdobje 2014-2020

Avtorica: Gabrijela Babič

Sodelavke: Klara Kržišnik, Tjaša Bajc

Julij 2012

Projekt izvaja Društvo za razvoj in varovanje Geoss-a, Vače 10, 1252 Vače, D.Š. 15826864, TRR 19130-5009027465.
Operacijo delno financira Evropska unija iz evropskega socialnega sklada. Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete: Institucionalna in administrativna usposobljenost; prednostne usmeritve: Spodbujanje razvoja nevladnih organizacij, civilnega in socialnega dialoga.

Kazalo:

1. Uvod	3
1.1. Namen strategije	3
1.2. Metodologija izdelave strategije	3
2. Opredelitev nevladne organizacije	5
3. Analiza nevladnega sektorja v Sloveniji.....	7
3.1. Značilnosti nevladnih organizacij Osrednjeslovenske regije	12
4. Značilnosti Osrednjeslovenske regije	20
4.1. Statistični podatki	20
4.2. Razvojne prioritete	25
4.3. Vloga NVO pri razvoju regije	28
4.4. Podporne inštitucije in projekti za razvoj NVO.....	28
5. Razvojne priložnosti NVO	30
5.1. SWOT NVO sektorja.....	30
5.2. SWOT analiza NVO v Osrednjeslovenski regiji	32
6. Razvojna strategija NVO v Osrednjeslovenski regiji	34
6.1. Vizija	34
6.2. Poslanstvo	34
6.3. Cilji	34
6.4. Določitev strategij - ukrepov	35
6.5. Povezovanje - mreža NVO	35
6.6. Podporno okolje – delovanje regijskega stičišča	35
6.6.1. Opredelitev razvojne vizije regijskega stičišča	36
6.7. Aktivnosti za razvoj nevladnega sektorja v regiji.....	42
Viri in literatura:	47

1. Uvod

1.1. Namen strategije

Regije so v Sloveniji zgolj statistično opredeljene, prebivalci se jih ne zavedamo in jih ne živimo. Že nekaj časa se razmišlja o delitvi države na pokrajine, kjer so zelo deljena mnenja o tem koliko in kakšne naj bi bile pokrajine. Ne glede na to smo sprejeli nov Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja, ki širše postavlja upravljanje regije in odgovornost za razvoj regije. Poleg vladnih inštitucij Službe vlade za regionalni razvoj, regionalnih razvojnih agencij, občin,... je sedaj mesto v svetih regij predvideno tudi za gospodarski in nevladni sektor. Razvojne usmeritve vsakega od treh sektorjev in regije kot celote pa je oz. bo podlaga za delovanje in odločanje o razvoju regije ter usmerjanju energije in razvojnih sredstev.

Doslej nevladni sektor še ni imel regionalnih razvojnih strategij. Izdelan je sicer dokument »Strategija systemskega razvoja nevladnih organizacij v Sloveniji za obdobje 2003-2008«, ki je pred nekaj leti usmerjal razvoj NVO sektorja v Sloveniji, aktualnega sektorskega razvojnega dokumenta pa ni.

Strategije naj bi poleg strateških ciljev ponudila predvsem ukrepe in aktivnosti oz. nabor projektov za doseg skladnega regionalnega razvoja, ki jih lahko izvedejo nevladne organizacije.

Seveda pa bo strategija ostala na papirju, če ne bo umeščena v regionalni razvojni program in nabor izvedbenih projektov, za katere se tudi v naslednji finančni perspektivi 2014-2020 pričakujejo evropska sredstva za razvoj regij.

1.2. Metodologija izdelave strategije

Priprave regionalnih razvojnih strategij NVO smo se lotili v vseh regionalnih stičiščih, vsako za svojo regijo. Naloga je del projektnih aktivnosti, ki so preko MJU sofinancirani iz sredstev Evropskega socialnega sklada in slovenskega proračuna. Metodologijo smo skupno definirali, s skupno akcijo smo si prizadevali pridobiti podatke o NVO, nadgrajevali znanje o strateškem načrtovanju in podobno.

Vsebino smo črpali iz številnih pogovorov s predstavniki NVO v regiji in udeleženci srečanj oz. delavnic, ki jih je stičišče organiziralo v Ljubljani in drugih središčih upravnih enot v Osrednjeslovenski regiji.

Povezali smo se regijsko razvojno agencijo RRA LUR in območnim razvojnim centrom RCL in iskali skupne poglede na razvoj regije in umeščanje NVO.

Pred posredovanjem osnutka v obravnavo je tega pregledal in dopolnil kolegij mreže NVO osrednje Slovenije. V nadaljevanju smo z objavo na spletni strani stičišča povabili vse NVO v regiji k podajanju pripomb na osnutek. Oblikovan bo strateški projektni svet, ki bo opravil ožji izbor projektnih predlogov za umestitev v RRP.

2. Opredelitev nevladne organizacije

Nevladna organizacija oz. s kratico NVO je organizacija, ki je ustanovljena kot društvo, zasebni zavod, ali ustanova. Ni ustanovljena zaradi služenja osebnim ali poslovnim namenom in ciljem. Ustanovljena je prostovoljno, sodelovanje v njej je prostovoljno in običajno zajema prostovoljno delo.

Namen in cilj njenega delovanja nista pridobitna. Deluje samostojno, neodvisna je od državnih organov, političnih strank in gospodarskih subjektov. Denar ni cilj delovanja, pač pa je sredstvo za delovanje oz. za doseganje ciljev.

Vsem NVO je skupno:

- prostovoljstvo je prvinska domena
- upravljanje z informacijami
- potreba po promociji

Delitev tipov društev :

- a) delovanje samo za interese članov (introvertirana društva)
- b) delovanje tudi za druge
- c) upravljavci nekih kapacitet oz. imajo program, ki ga ponudijo tudi na trgu, povezujejo širše
- d) kvazi društva – tržijo pod krinko društva

Ustanove ali fundacije so most med nevladnim sektorjem in gospodarstvom. Vloga je pridobiti čim več sredstev od gospodarstva za namen fundacij.

Glavne dejavnosti NVO¹:

- mobiliziranje prebivalcev in skupin
- krepitev dostopa do informacij
- poglobljeno poznavanje socialnih, kulturnih in okoljskih značilnosti
- opravljanje storitev (na področju izobraževanja, okolja, zdravja, socialnih storitev,...)
- vzpodbujanje in organiziranje skupnosti, krepitev usposobljenosti
- raziskovalne dejavnosti, opravljanje analiz, svetovanje
- lajšanje in izboljševanje socialnih in političnih procesov
- mediacija in mirno reševanje sporov

¹Vir: Strategija sistemskega razvoja NVO v Sloveniji za obdobje 2003-2008

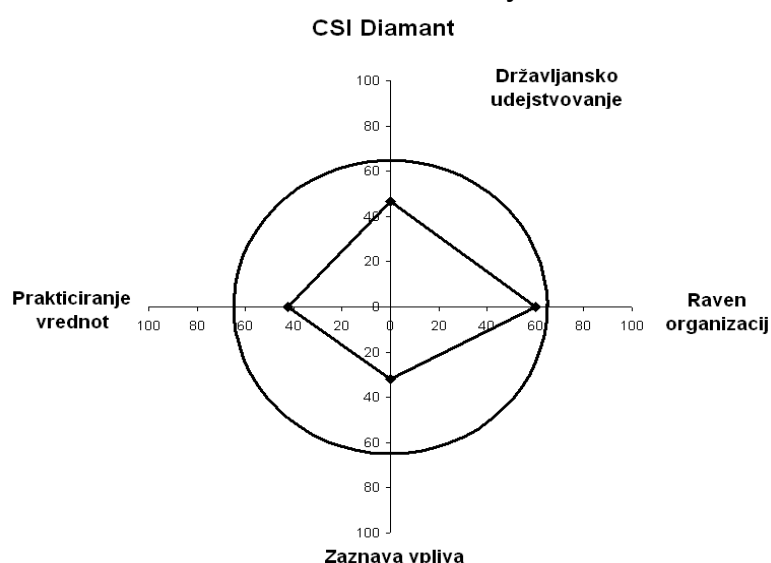
- dvig ozaveščenosti in komuniciranje s prebivalci
- spremljanje in nadzor izvajanja programov in zakonodaje, opozarjanje na nepravilnosti
- zagovorništvo, izražanje nezadovoljstva s statusom quo, promoviranje novih in alternativnih rešitev
- usposabljanje in raba participativnih pristopov pri sprejemanju odločitev
- opozarjanje na diskriminatorne prakse in zahteve po družbenih spremembah
- zastopanje in vključevanje marginaliziranih družbenih skupin
- zastopanje državljskih in človekovih pravi

3. Analiza nevladnega sektorja v Sloveniji

V Sloveniji nevladne organizacije združujejo več kot milijon ljudi in so pomemben segment družbe. Njihov vpliv pa bi lahko bil mnogo večji, če bi Sloveniji uspelo bolj izkoristiti potencial nevladnih organizacij².

Položaj civilne družbe je mogoče prikazati v tako imenovanem diamantu civilne družbe, ki je sestavljen iz štirih dimenzij.

Slika: Diamant civilne družbe v Sloveniji

Vir: *Civilna družba v Sloveniji, 2011*

Slika diamanta kaže na dobro organiziranost, na kar visoko raven državljskega udejstvovanja in prakticiranja vrednot in na zelo nizko zaznavanje vpliva. Obstaja namreč velik razkorak med aktivnostjo civilne družbe in njenim vplivom v družbi in na državo. Država civilne družbe še ne prepozna kot relevantnega akterja in sogovornika.

V Sloveniji po podatkih za leto 2010 0,82% vseh zaposlenih dela v nevladnem sektorju, in daleč zaostaja za drugimi evropskimi državami, kjer je povprečno v nevladnih organizacijah zaposlenih več kot 8% vsega aktivnega prebivalstva. Na Nizozemskem je npr. delež zaposlenih z 12,6% vseh zaposlenih med največjimi na svetu.

²Vir: *Civilna družba v Sloveniji, 2011*

Rast zaposlovanja v nevladnem sektorju je bila v Evropi v devetdesetih letih močnejša kot v vseh drugih regijah na svetu ter je v tem obdobju dosegla povprečno rast 24% v Franciji, Nemčiji in na Nizozemskem ter v Veliki Britaniji. Rast zaposlovanja v sektorju je v teh državah pomenila 40% rast celotnega zaposlovanja, kar v številkah znaša 3,8 milijona novih delovnih mest.

NVO v veliki meri pri življenju vzdržujejo prostovoljci. Večina nevladnih organizacij namreč nima zaposlenih. Naše okolje še ne spodbuja zaposlovanja v NVO, čeprav so NVO s kakovostno delovno silo lahko organizacije, ki črpajo sredstva iz EU in drugih virov in še zdaleč niso le porabnice proračunskih sredstev.

Po oceni predsednika države dr. Danila Türka imamo v Sloveniji prešibko razvit nevladni sektor³. Imamo državne institucije, imamo javni sektor, imamo zasebni tržni sektor, nimamo pa civilnodružbenega nevladnega sektorja, ki bi bil razvit v zadostni meri. Če pogledamo samo vprašanje, koliko ljudi je v službi v katerem od teh sektorjev, vidimo, da smo v Sloveniji v precejšnjem zaostanku pri nevladnih organizacijah, in to v primerjavi z državami, kot so Italija, Avstrija. Meni, da bi bilo tako s stališča razvojne pomoči kot s stališča civilnodružbenih tem potrebno imeti močnejšo civilno družbo. Ampak ta civilna družba ne more biti čisto ljubiteljska. Civilna družba danes zahteva tudi profesionalnost. Zahteva možnosti, da ljudje v civilnodružbenih organizacijah profesionalno delajo in tu bi morali odpreti možnosti. Zaradi potreb, ki jih imamo, zaradi večje kritičnosti, ki jo potrebujemo, in tudi zato, da lahko mnogim mladim ljudem damo nove možnosti produktivnega dela, zaposlovanja in tudi angažiranja v mednarodni razvojni pomoči, ki mora biti v določeni meri nevladna. Odpreti je potrebno možnosti, da se ljudje organizirajo sami, da si ustvarjajo nove možnosti, nove pogoje za produktivno smiselno delo in tudi za zaposlovanje. Zato je mnenja, da v Sloveniji potrebujemo precej močnejši nevladni sektor, če se hočem dobro razvijati.

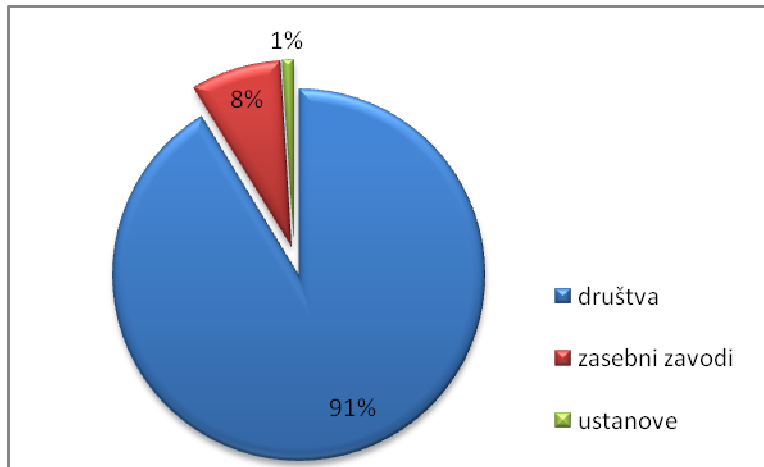
Iz registra Statističnega urada RS je razvidno, da je v letu 1996 delovalo v Sloveniji 11.570 društev (in njihovih zvez), 30 fundacij, 110 zadrug, 154 zasebnih zavodov in 336 verskih organizacij; njihovo skupno število je bilo 12.200 organizacij (register SURS-a, 1997)⁴. Iz podatkov registra Agencije RS za javnopravne evidence in storitve, kamor organizacije obvezno pošiljajo svoje letne finančne izkaze, je razvidno, da se je v dobrih desetih letih število društev povečalo na 21.460 organizacij, število fundacij na 209, zadrug na 428, zasebnih zavodov na 1744, in verskih organizacij na 1172. Če k tem prištejemo še 95 zbornic, 60 političnih strank in 3479 sindikatov, vidimo, da je v letu 2008/2009 v Sloveniji delovalo skupaj 28.647 civilno-družbenih organizacij. Če ob tem številu upoštevamo število prebivalcev vidimo, da se Slovenija nahaja v vrhu držav z največjim številom civilnodružbenih organizacij.

³Vir: *Komentar stanja slovenskega nevladnega sektorja, 2010*

⁴Vir: *Obseg, strukturain vloga/funkcija slovenskih civilnodružbenih organizacij, 2010*

V letu 2010 je po podatkih Agencije RS za javnopravne evidence in storitve delovalo 20.722 društev, 1.764 zasebnih zavodov in 214 ustanov.

Graf: Delež nevladnih organizacij v Sloveniji glede na tip organizacije v letu 2010

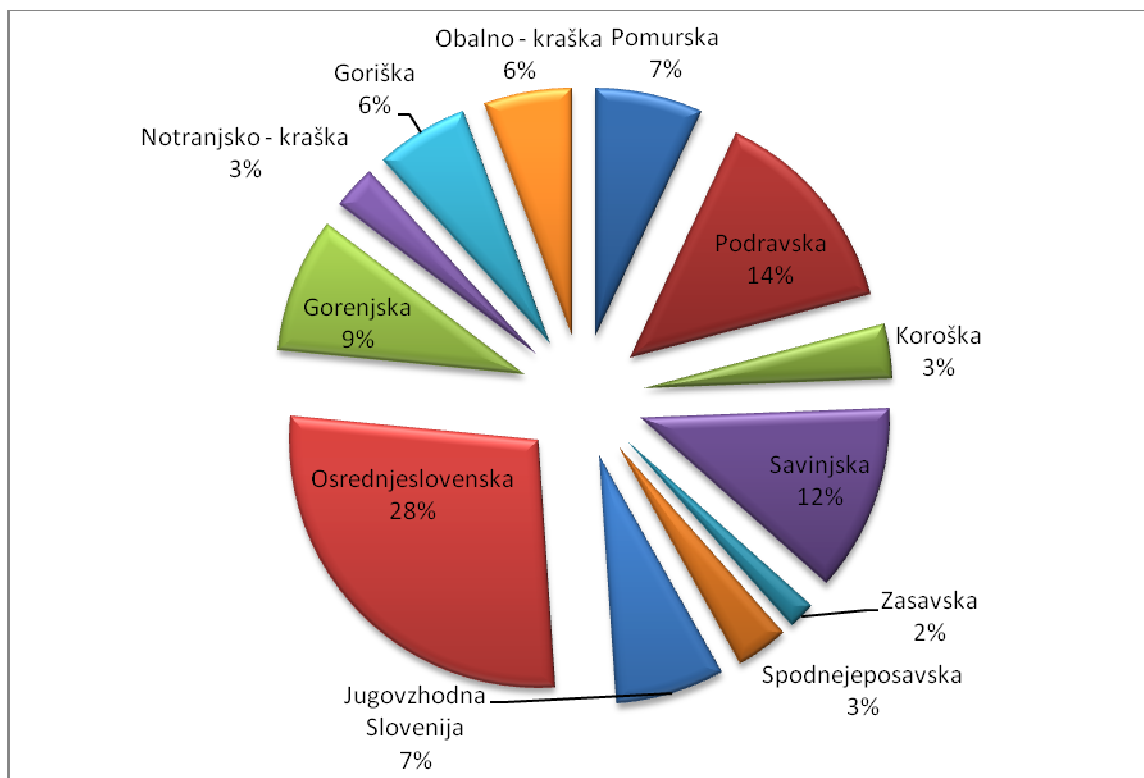

Vir: Agencija RS za javnopravne evidence in storitve, 2010

Delež društev med vsemi organizacijami se sicer postopoma zmanjšuje (v letu 1996 so društva predstavljala skoraj 95% delež med vsemi organizacijami), vendar pa še zmeraj bistveno pogojuje karakter celotnega civilnodružbenega sektorja⁴. Društva so namreč po svojem karakterju predvsem ekspresivne organizacije, v katere se združujejo posamezniki zato, ker jim omogočajo, da razvijejo in uresničijo potenciale, ki jih nosijo v sebi; so torej organizacije, ki delujejo predvsem v skupno dobro svojih članov in manj v javno dobro. Takšno stanje je, na eni strani posledica preteklega razvoja, ko so društva predstavljala legalno in legitimno obliko samoorganiziranja državljanov; ustanavljala so se praviloma na lokalnih ravneh, se povezovala v zveze na regijskih ravneh in na nacionalni ravni in bila financirana v obliki letnih dotacij s strani lokalnih in/ali nacionalnih javnih avtoritet/oblasti. Na drugi strani pa število društev še zmeraj hitro narašča, čeprav so že skoraj dvajset let ukinjene vse formalne ovire za ustanavljanje drugih tipov civilno-družbenih organizacij.

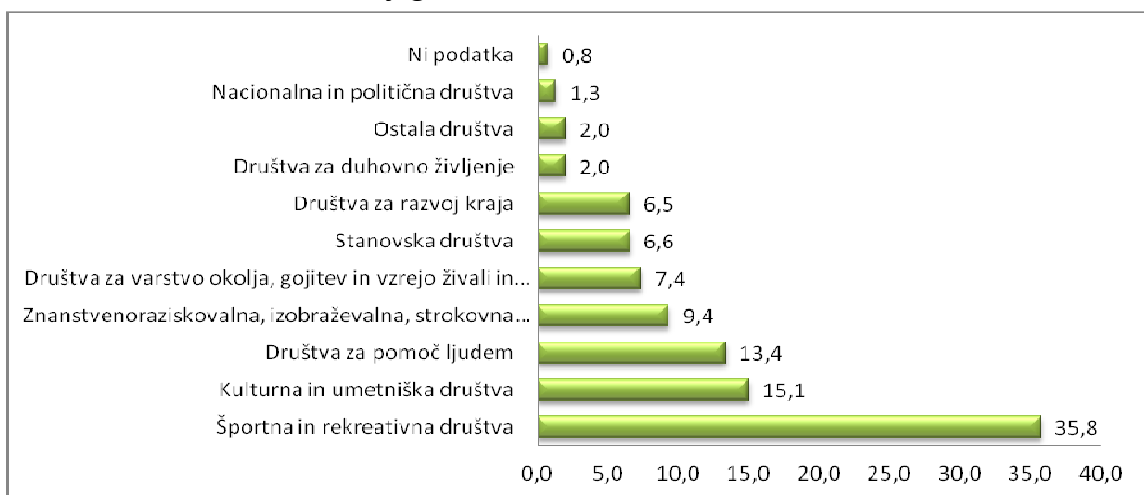
Podatki o distribuciji števila organizacij po statističnih regijah kažejo, da se največ organizacij nahaja v regijah, ki imajo močna urbana središča; 28% vseh organizacij se tako nahaja v Osrednjeslovenski regiji, 14% v Podravski, 12% v Savinjski, 9% v Gorenjski in 7% v Pomurski regiji. To je posledica razvoja v zadnjem desetletju in pol, ko nove organizacije vseh tipov, bistveno intenzivneje nastajajo v urbanih, kot v ruralnih okoljih.

Graf: Delež nevladnih organizacij po regijah v letu 2010

Vir: Agencija RS za javnopravne evidence in storitve, 2010

Graf: Delež društev v Sloveniji glede na vrsto društva v letu 2010

Vir: Agencija RS za javnopravne evidence in storitve

Če navedeno povzamemo, potem lahko zaključimo⁴:

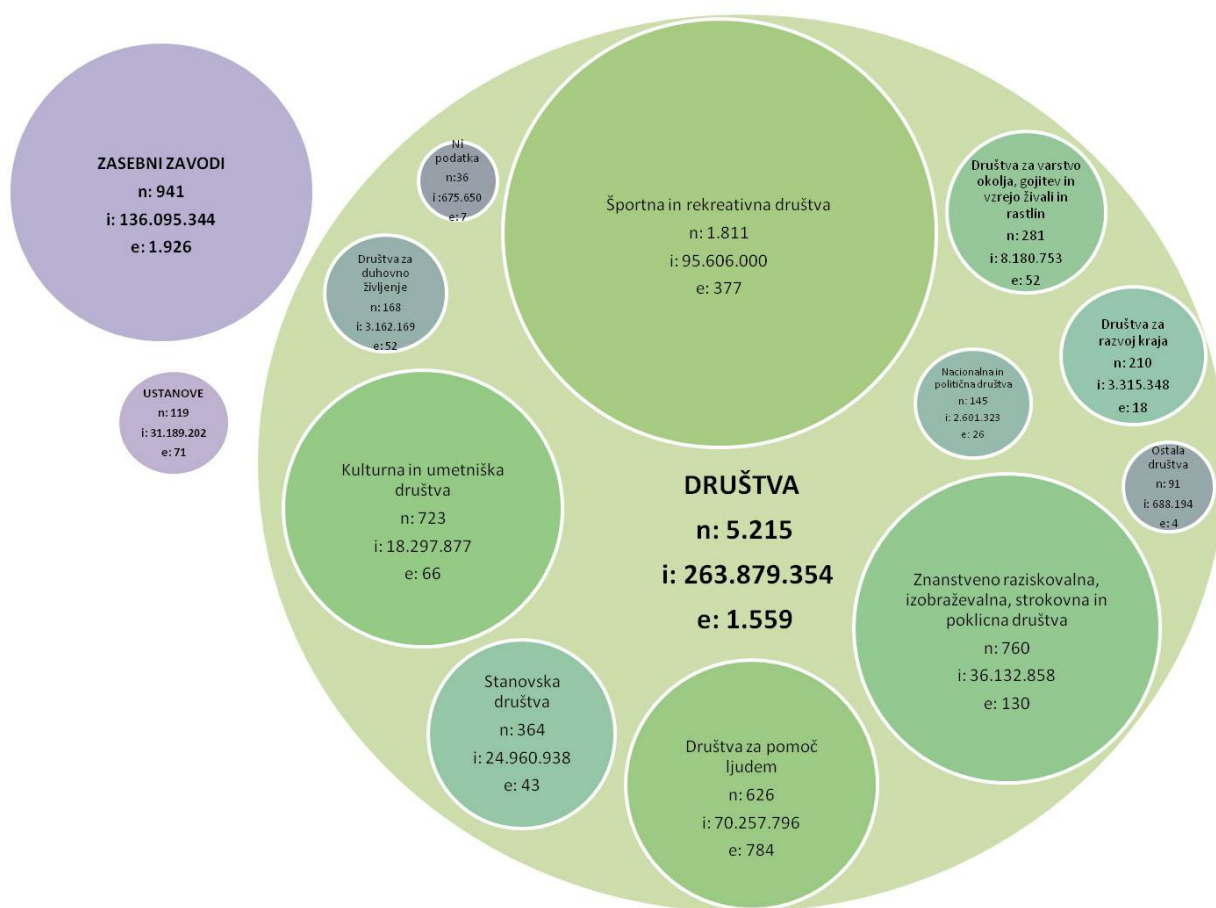
- Da predstavljajo društva dominantno obliko organiziranosti med organizacijami, ki delujejo na področjih športa in rekreacije ter kulture in umetnosti in, da več kot polovica vseh slovenskih društev deluje na navedenih področjih.
- Da predstavljajo zasebni zavodi dominantno obliko organiziranosti med vsemi organizacijami, ki delujejo na področjih izobraževanja in raziskovanja ter zdravstva in, da več kot polovica zasebnih zavodov deluje na teh področjih.
- Da predstavljajo ustanove/fundacije dominantno obliko organiziranosti med vsemi organizacijami, ki delujejo na področju podpiranja dejavnosti drugih organizacij in promocije prostovoljstva in da skoraj 1/3 vseh ustanov/fundacij deluje na teh dveh področjih; fundacije delujejo tudi na področjih športa in rekreacije ter kulture in umetnosti, razvoja lokalnih skupnosti in socialnega varstva.
- Trend rasti, ki vključuje povečevanje števila vseh tipov civilno-družbenih organizacij. Ta trend je močnejši v razvitejših regijah, z močnimi urbanimi središči, kot v ruralnih regijah. V regijah z močnimi urbanimi središči se povečuje predvsem število »novih« tipov organizacij (zasebni zavodi, fundacije), ki so nosilke premika od ekspresivnih organizacij k organizacijam, ki so producentke storitev za zunanje uporabnike.
- Trend počasnega in postopnega spreminjanja skozi pretekli razvoj izoblikovanega strukturnega vzorca slovenskega civilno-družbenega sektorja, kjer gre za premik od dominacije organizacij, ki delujejo na področjih športa in rekreacije, umetnosti in kulture ter strokovnega/poklicnega in drugega interesnega združevanja, k povečevanju števila organizacij, ki delujejo na področjih socialnega varstva, izobraževanja in raziskovanja, zdravstva in okoljevarstva. Nosilke tega premika so »nove« organizacije, ki nastajajo predvsem v obliki zasebnih zavodov, ustanov/fundacij.

3.1. Značilnosti nevladnih organizacij Osrednjeslovenske regije

Število in struktura nevladnih organizacij v Osrednjeslovenski regiji

V Osrednjeslovenski regiji deluje **6.275 nevladnih organizacij**, kar predstavlja 27,6% vseh nevladnih organizacij. Od tega je **5.215 društev** (83%), **941 zasebnih zavodov** (15%) in **119 ustanov** (2%).

Slika: Nevladne organizacije v Osrednjeslovenski regiji glede na vrsto organizacije, število organizacij, prihodek in število zaposlenih v letu 2010

Vir: Agencija RS za javnopravne evidence in storitve

Poleg organizacijske oblike je pomembna opredelitev nevladnih organizacij z vidika pokrivanja potreb oz. ciljev, ki jih zasledujejo, pri čemer je Osrednjeslovenska regija nekoliko specifična. V Ljubljani imajo sedež domala vse nacionalne nevladne organizacije, ki se ukvarjajo z mednarodnimi in nacionalnimi projekti. Teh je okoli 200 in ustvarijo veliko večino

vseh prihodkov in delovnih mest v nevladnih organizacijah v regiji. Po drugi strani pa tudi te nevladne organizacije veliko pilotnih aktivnosti izvajajo na območju MOL-a ali obljubljskih občin in imajo tako tudi velik neposreden vpliv na samem območju svojega sedeža oz. regije. Po številu pa so glavnina nevladnih organizacij lokalna društva, ki pokrivajo interese svojih članov ali lokalne skupnosti.

Osrednjeslovenska regija ima 26 občin in sedem upravnih enot. Največ nevladnih organizacij, kar 73% (4.604) jih je v upravni enoti Ljubljana, ki ima 65% (347.147) prebivalcev regije. Najmanj nevladnih organizacij 2% (132) je v upravni enoti Logatec, kjer je tudi najmanjši delež 2,5% (13.234) prebivalcev regije. Večina upravnih enot ima **devet nevladnih organizacij na 1000 prebivalcev**. Višji delež nevladnih organizacij na 1000 prebivalcev je v upravni enoti Ljubljana (13 NVO/1000 prebivalcev) in Logatcu (10 NVO/1000 prebivalcev). Povprečno je 85 prebivalcev na eno nevladno organizacijo, vendar je v več kot šestih upravnih enotah več kot **100 prebivalcev na eno nevladno organizacijo**.

Tabela: Število prebivalcev in nevladnih organizacij po upravnih enotah Osrednjeslovenske regije v letu 2010

Upravna enota	Število NVO	Delež v %	Št. prebivalcev	Delež v %	Število NVO na 1000 prebivalcev	Število prebivalcev na eno NVO
Domžale	496	7,90	55.609	10,40	9	112
Grosuplje	347	5,53	38.333	7,20	9	110
Kamnik	297	4,73	34.530	6,50	9	116
Litija	194	3,09	20.504	3,80	9	106
Ljubljana	4.604	73,37	347.147	65,10	13	75
Logatec	132	2,10	13.234	2,50	10	100
Vrhnika	205	3,27	23.856	4,50	9	116
Skupaj regija	6.275	100,00	533.213	100,00	12	85
Skupaj Slovenija	22.700	/	2.050.189	/	11	90

Vir: Agencija RS za javnopravne evidence in storitve, Statistični urad Republike Slovenije

Pregled pomembnejših podatkov o poslovanju društev v Osrednjeslovenski regiji

V regiji je **5.215 društev**, ki skupaj zaposluje **1.559 oseb**. **3.660 društev ima društveni sklad**, **373 društev ima zaposleno osebo**, 4.426 društev je imelo v letu 2010 prihodek. Skupaj so društva v Osrednjeslovenski regiji **izkazala 263,88 mio EUR celotnih prihodkov** in 260,67 mio EUR odhodkov. **25% vseh društev** je tako registriranih v **Osrednjeslovenski regiji**, ki od vseh zaposlenih v društvih zaposluje 50,9% oseb. Skupaj so društva v regiji ustvarila 48,9% vseh

prihodkov in 48,7% odhodkov. 84,9% društev v regiji je imelo v letu 2010 prihodek, 70,2% jih ima društveni sklad, 7,1% društev je imelo zaposleno osebo. **Povprečno** je društvo ustvarilo **50.600 EUR prihodkov**, kar je za 24.542 EUR več od slovenskega povprečja.

Tabela: Primerjava pomembnejših podatkov o poslovanju društev v letu 2010 Osrednjeslovenske regije z društvi v Sloveniji

Parameter	Osrednjeslovenska regija	Slovenija	Delež regije v Sloveniji v %
Število društev	5.215	20.722	25,17 %
Število zaposlenih	1.559	3.062	50,91 %
Število društev z zaposlenimi	373	1.024	36,43 %
Število društev z društvenim skladom	3.660	15.308	23,91 %
Število društev s prihodkom	4.426	17.746	24,94 %
Sredstva (v 1000 EUR)	369.274	787.221	46,91 %
Celotni prihodki (v 1000 EUR)	263.879	539.976	48,87 %
Celotni odhodki (v 1000 EUR)	260.671	535.160	48,71 %

Vir: Agencija RS za javnopravne evidence in storitve

Pregled pomembnejših podatkov o poslovanju ustanov v Osrednjeslovenski regiji

V regiji je **119 ustanov**, ki skupaj **zaposlujejo 71 oseb**. 106 ustanov oz. 89% je izkazalo v letu 2010 prihodek. Skupaj so ustanove v Osrednjeslovenski regiji izkazale **31,189 mio EUR celotnih prihodkov** in 31,184 mio EUR odhodkov. **55,6% vseh ustanov** je registriranih v **Osrednjeslovenski regiji**, ki od vseh zaposlenih v ustanovah zaposluje 55,3% oseb. Skupaj so ustanove v regiji ustvarile 84,9% vseh prihodkov in 85,4% odhodkov. **Povprečno** je vsaka druga ustanova imela zaposleno osebo in ustvarila **262.092 EUR prihodkov**.

Tabela: Primerjava pomembnejših podatkov o poslovanju ustanov v letu 2010 Osrednjeslovenske regije z ustanovami v Sloveniji

Parameter	Osrednjeslovenska regija	Slovenija	Delež regije v Sloveniji v %
Število ustanov	119	214	55,6 %
Število zaposlenih	71	129	55,3 %
Sredstva (v 1000 EUR)	22.654	41.966	54,0 %
Celotni prihodki (v 1000 EUR)	31.189	36.753	84,9 %
Celotni odhodki (v 1000 EUR)	31.184	36.528	85,4 %

Vir: Agencija RS za javnopravne evidence in storitve

Pregled pomembnejših podatkov o poslovanju zasebnih zavodov v Osrednjeslovenski regiji

V regiji je **941 zasebnih zavodov**, ki skupaj **zaposluje 1.926 oseb**, kar sta povprečno dve zaposleni osebi na zasebni zavod. 82,2% oz. 773 zasebnih zavodov je v letu 2010 izkazalo prihodek, ki je bil v **povprečju 144.628 EUR na zasebni zavod**. Skupaj so zasebni zavodi izkazali za **136 mio EUR prihodkov** in 134,2 mio EUR odhodkov. V regiji je registriranih **53,3%** vseh **zasebnih zavodov** in skupaj zaposlujejo 52,9% oseb zaposlenih v zasebnih zavodih.

Tabela: Primerjava pomembnejših podatkov o poslovanju zasebnih zavodov v letu 2010 Osrednjeslovenske regije z zasebnimi zavodi v Sloveniji

Parameter	Osrednjeslovenska regija	Slovenija	Delež regije v Sloveniji v %
Število zasebnih zavodov	941	1.764	53,3 %
Število zaposlenih	1.926	3.646	52,9 %
Sredstva (v 1000 EUR)	144.255	249.282	57,9 %
Celotni prihodki (v 1000 EUR)	136.095	246.457	55,2 %
Celotni odhodki (v 1000 EUR)	134.179	241.926	55,5 %

Vir: Agencija RS za javnopravne evidence in storitve

Prihodki nevladnih organizacij Osrednjeslovenske regije

Skoraj 50% nevladnih organizacij v regiji (2.627 društev, 46 ustanov, 331 zasebnih zavodov) **ustvari le do 5.000 EUR prihodkov na leto**. Od tega vse registrirane NVO niso aktivne, če pogledamo podatek o nevladnih organizacijah v regiji, ki v letu 2010 niso imela **nobnih prihodkov** (789 društev, 168 zasebnih zavodov, 13 ustanov) je teh **15%**.

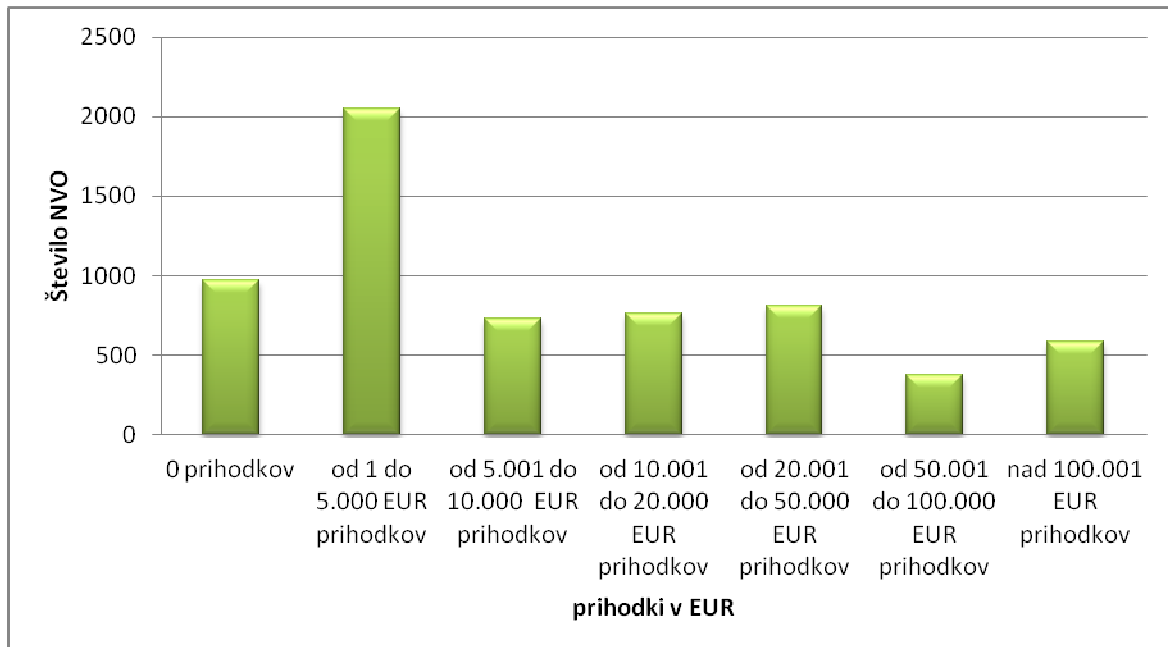
Povprečno je ustvarilo **društvo na leto 50.600 EUR prihodkov**, **zasebni zavod 144.628 EUR** in **ustanova 262.092 EUR na leto**.

Med vsemi društvi v regiji je bilo 0,75% (39 društev) takih, ki so zavezana k reviziji, kar pomeni, da so ustvarila več kot 1 mio EUR prihodkov. Iz tega izhaja zaključek, da je komaj dobra desetina društev sposobna pridobiti pomembnejša sredstva za svoje programe.

V Osrednjeslovenski regiji več kot polovico prihodkov ustvari ITF (23,5 mio EUR) – Fundacija za razminiranje in pomoč žrtvam min. Kar pomeni, da je preostalih 7,7 mio EUR ustvarilo 118 ustanov iz regije, to je povprečno 65.254 EUR/ustanovo.

10 največjih zasebnih zavodov skupaj ustravi 41,3 mio EUR prihodkov, kar predstavlja 30 odstotkov vseh prihodkov, ki jih ustvarijo zasebni zavodi v regiji.

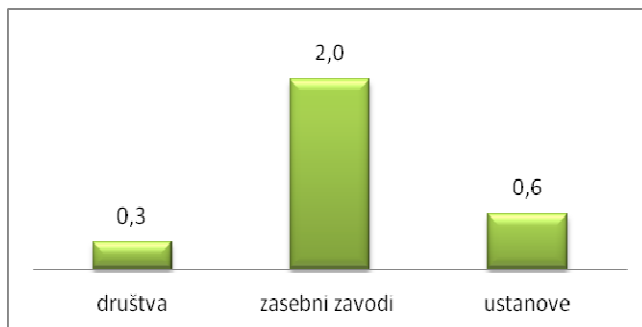
Graf: Število nevladnih organizacij Osrednjeslovenske regije glede na višino prihodkov v letu 2010

Vir: Agencija RS za javnopravne evidence in storitve

Zaposlovanje v nevladnih organizacijah v Osrednjeslovenski regiji

Graf: Povprečno število zaposlenih v nevladnih organizacijah glede na tip organizacije v Osrednjeslovenski regiji v letu 2010

Vir: Agencija RS za javnopravne evidence in storitve

Stopnja profesionalizacije je nekoliko višja, kot v drugih slovenskih regijah, čeprav je prostovoljstvo poglavitni način delovanja. Na to kažejo tudi podatki o zaposlenih v nevladnih organizacijah, kjer je več kot polovica zaposlenih v nevladnih organizacijah v

Osrednjeslovenski regiji. Čeprav bi lahko rekli, da ima **vsaka druga organizacija zaposleno osebo**, je dejansko število organizacij z zaposlenimi precej nižje. Od 5.215 društev, ki skupno zaposlujejo 1.559 oseb je samo **373 društev (7,15%) z zaposlenimi**. Kar **54% zaposlenih** v nevladnih organizacijah v regiji je v zasebnih zavodih, kjer sta v povprečju **na zavod zaposleni dve osebi**.

Tabela: Število zaposlenih glede na tip organizacije v Osrednjeslovenski regiji v letu 2010

Tip organizacije	Število NVO	Delež v %	Število zaposlenih	Delež v %	Povprečno število zaposlenih na organizacijo
Društvo	5.215	83,1	1.559	43,8	0,3
Zasebni zavod	941	15,0	1.926	54,2	2,0
Ustanova	119	1,9	71	2,0	0,6
Skupaj regija	6.275	100,0	3.556	100,0	0,5
Skupaj Slovenija	22.700	/	6.837	/	0,3

Vir: Agencija RS za javnopravne evidence in storitve

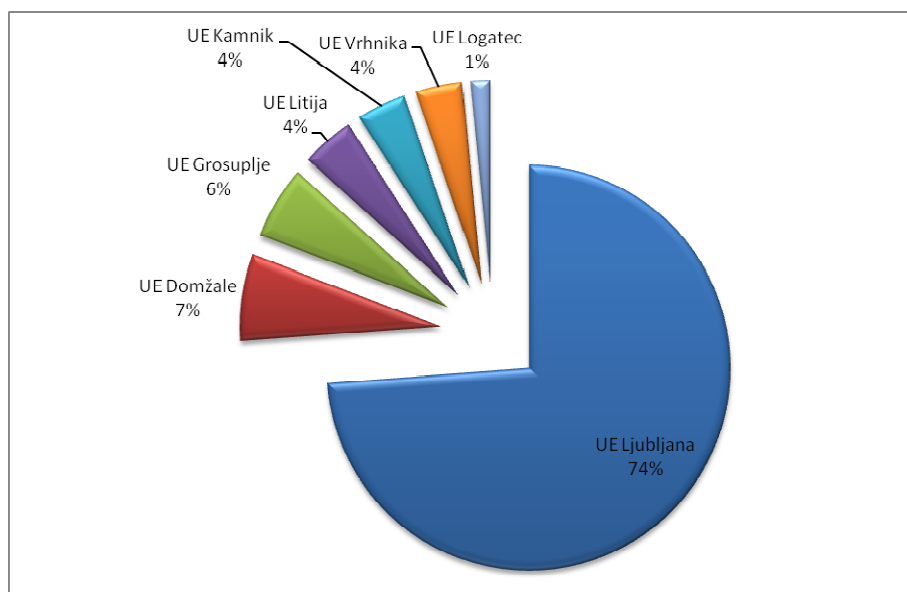
Število NVO s statusov v javnem interesu in prejeta sredstva za namen dela dohodnine

Vsa registrirana društva niso aktivna, če pogledamo podatek o nevladnih organizacijah v regiji, ki v letu 2010 niso imela **nobnih prihodkov** (789 društev, 168 zasebnih zavodov, 13 ustanov) je teh **15%**. Nevladne organizacije, katerih delovanje presega interese svojih članov in je splošno koristno, lahko pridobijo status v javnem interesu. Status jim podeli ministrstvo, ki je pristojno za področje, na katerem društvo deluje.

V letu 2010 je bilo nevladnih organizacij s **statusom v javnem interesu** v Sloveniji 3.957 od tega jih je bilo **28,6% (1.132) iz Osrednjeslovenske regije**. Podatek kaže, da več kot **80%** nevladnih organizacij deluje zgolj zaradi **interesov svojih članov in ne za javno korist**. Potencial društev za alternativno produkcijo kolektivnih dobrin in storitev je tako v resnici majhen in kaže na razmeroma slabo razvit nevladni sektor. Kar 74% nevladnih organizacij s statusom v javnem interesu je iz UE Ljubljana in kar **50% pokriva področje obrambe in reševanja ter šolstva, športa in mladinskega dela**.

836 (73,8%) nevladnih organizacij s statusov v javnem interesu je iz UE Ljubljana, 78 (6,89%) iz UE Domžale, 66 (5,83%) iz UE Grosuplje, 48 (4,24%) iz UE Litija, 45 (3,98%) iz UE Kamnik, 42 (3,71%) iz UE Vrhnika in 17 (1,5%) iz UE Logatec.

Graf: Delež nevladnih organizacij s statusom v javnem interesu v Osrednjeslovenski regiji v letu 2010 po upravnih enotah

Vir: Seznam upravičencev do donacij za leto 2010, Ministrstvo za finance

Tabela: Število nevladnih organizacij s statusom v javnem interesu v Osrednjeslovenski regiji v letu 2010 po področjih

Področje	Število NVO	Delež v %
Obramba ter zaščita, reševanje in pomoč	304	26,86
Šolstvo, šport in mladinsko delo	304	26,86
Delo, družina in socialne zadeve	150	13,25
Kultura	125	11,04
Kmetijstvo, gozdarstvo in prehrana	81	7,16
Visoko šolstvo, znanost in tehnologija	71	6,27
Zdravje	63	5,57
Okolje in prostor	12	1,06
Notranje zadeve	7	0,62
Gospodarstvo	5	0,44
Zunanje zadeve	5	0,44
Pravosodje	3	0,27
Promet	2	0,18
Skupaj regija	1.132	100,00
Skupaj Slovenija	3.957	/

Vir: Seznam upravičencev do donacij za leto 2010, Ministrstvo za finance

V letu 2010 je bilo upravičencev za namenitev dela dohodnine za donacije v Sloveniji 4.165, kar je 368 ali 8,1% manj, kot leto poprej. Od tega je bilo 3.975 (95%) nevladnih organizacij, 71 (1,7%) sindikatov, 61 (1,5%) političnih strank, 53 (1,3%) verskih organizacij in 23 (0,6%) mladinskih svetov. **Za namenitev dela dohodnine za donacije se je odločilo 302.290**

(30,17%) zavezancev, za katere je bil pripravljen informativni izračun dohodnine. Zavezanci so del dohodnine za donacije namenili **3.500 različnim upravičencem** v skupnem znesku **3.412.296 EUR**, kar predstavlja v **povprečju 974,94 EUR na organizacijo**, ki je prejela donacijo iz tega naslova. 665 ali 16% upravičencev od namenitve dela dohodnine za donacije ni prejelo nobenih sredstev.

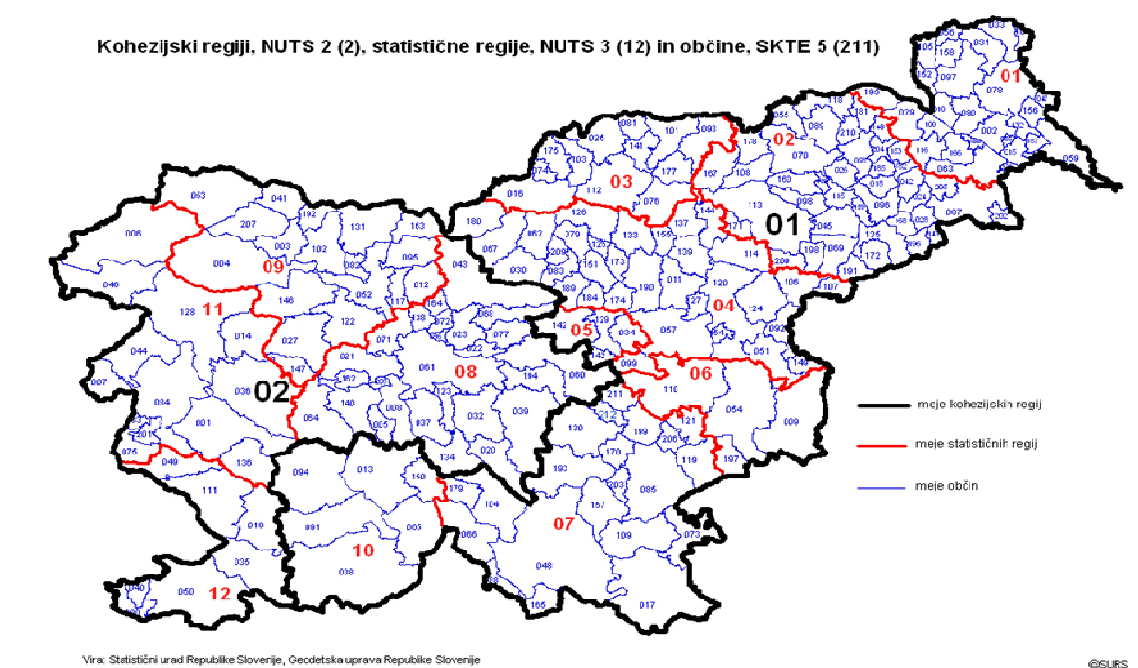
Med **20 največjimi prejemniki** namenitve dela dohodnine za donacije sta dve ustanovi, tri verske organizacije in ena politična stranka. Ostalo so društva in zveze društev. Tako je med 20 največjimi prejemniki 16 nevladnih organizacij, od tega jih je **15 iz osrednje Slovenije** in ena iz podravja.

4.Značilnosti Osrednjeslovenske regije

4.1. Statistični podatki

Po svoji legi je to središčna, po gostoti prebivalcev najgosteje naseljena, po številu prebivalcev največja, po površini pa druga največja regija. Poleg ugodne lege sta njeni pomembni prednosti tudi dobra prometna povezanost, in to v vseh smereh, ter dejstvo, da se v tej regiji nahaja glavno mesto države, ki je gospodarsko, kulturno, izobraževalno, zdravstveno, sodno in upravno središče države.

Slika: Statistične regije in občine Republike Slovenije

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Geografske značilnosti regije

Glavnina mest v regiji leži v Ljubljanski kotlini (Ljubljana, Domžale, Kamnik in Vrhnika). Litija se nahaja v Savski dolini, druga mesta, na primer Grosuplje in Logatec, pa na kraških poljih v južnem delu regije. Po površini je z 2.555 km² druga največja regija in pokriva 12,6% slovenskega ozemlja. Gozdovi pokrivajo 64% površine Osrednjeslovenske regije, 29% je

kmetijskih površin, pozidane površine (4,5%), ceste in železnice (1,3%) pa zavzemajo skupaj skoraj 6 % površine regije.

Osrednjeslovenska regija je ena od 12-ih statističnih regij v Sloveniji, sestavlja jo 26 občin: Borovnica, Brezovica, Dobrepolje, Dobrova-Polhov Gradec, Dol pri Ljubljani, Domžale, Grosuplje, Horjul, Ig, Ivančna Gorica, Kamnik, Komenda, Litija, Ljubljana, Logatec, Log-Dragome, Lukovica, Medvode, Mengeš, Moravče, Škofljica, Šmartno pri Litiji, Trzin, Velike Lašče, Vodice, Vrhnika. Na tem območju deluje sedem upravnih enot: Domžale, Grosuplje, Kamnik, Litija, Ljubljana, Logatec, Vrhnika.

Slika: Prikaz Osrednjeslovenske regije po občini

Vir: Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije

Tabela: Upravne enote v regiji in občine, ki jih pokrivajo:

UE Domžale:	Domžale Mengeš Trzin Lukovica Moravče
UE Grosuplje:	Grosuplje Ivančna Gorica Dobropolje
UE Kamnik:	Kamnik Komenda
UE Litija:	Litija Šmartno pri Litiji delno Ivančno Gorica*
UE Ljubljana:	Mestna občina Ljubljana Brezovica Ig Medvode Dobrova-Polhov Gradec Škofljica Dol pri Ljubljani Velike Lašče Horjul Vodice
UE Logatec:	Logatec
UE Vrhnika:	Vrhnika Borovnica Log-Dragomer

*Naselja Pusti Javor, Radanja vas, Sela pri Sobračah, Sobrače in Vrh pri Sobračah sodijo v občino Ivančna Gorica, vendar pripadajo upravni enoti Litija.

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Prebivalstvo in poseljenost

V Osrednjeslovenski regiji je 209.837 gospodinjstvih, v katerih prebiva 533.213 prebivalcev, kar predstavlja 26% vseh prebivalcev Slovenije, sledi ji Podravska regija s 15,8% prebivalcev. 65% prebivalcev Osrednjeslovenske regije je v upravni enoti Ljubljana, 10% v upravni enoti Domžale, ostale upravne enote imajo manj kot 10% prebivalcev regije v svoji upravni enoti.

Tabela: Prebivalci po upravnih enotah Osrednjeslovenske regije na dan 1. 1. 2011

Upravna enota	Št. prebivalcev 1. 1. 2011	Velikost v km ²	Št. občin	Št. naselij
Domžale	55.609	239,7	5	170
Grosuplje	38.333	464	3	224
Kamnik	34.530	289	2	116
Litija	20.504	321	2	167
Ljubljana	347.147	903,8	10	289
Logatec	13.234	173	1	19
Vrhnika	23.856	168,5	3	40
Skupaj:	533.213	2.555	26	1.025

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

V Osrednjeslovenski regiji prebiva več kot četrtnina vsega slovenskega prebivalstva (533.213 oseb). Gostota poselitve regije je največja med vsemi slovenskimi statističnimi regijami. Na kvadratnem kilometru površine je v Sloveniji živel povprečno 101 prebivalec, v Osrednjeslovenski regiji pa 209 prebivalcev. Glede gostote poselitve znotraj regije nastajajo razlike. Najgosteje je naseljen osrednji del regije, in sicer občine Ljubljana, Mengeš, Trzin in Domžale, najredkeje pa južni del regije (občini Dobrepolje in Velike Lašče).

Osrednjeslovenska regija ima pozitiven naravni prirast prebivalstva. Povprečna starost prebivalcev v regiji je 40,7 let in je nižja od slovenskega povprečja, ki je 41,7 let. Indeks staranja je 105,8, kar pomeni, da je na 100 prebivalcev mlajših od 15 let v regiji 105,8 prebivalcev starejših od 65 let. Indeks staranja je nižji od slovenskega povprečja, ki je 116,5.

Zaposlovanje in izobrazba

O tem, da je regija z zaposlitvenega vidika pomembna tudi širše, govori dejstvo, da je število delovno aktivnih prebivalcev, zaposlenih v tej regiji, precej večje od števila delovno aktivnih prebivalcev, ki v tej regiji bivajo. Plače zaposlenih v podjetjih so v tej regiji najvišje. Povprečna slovenska neto plača je v letu 2010 znašala 967 EUR, povprečna neto plača v tej regiji pa je bila za 94 EUR višja.

Po podatkih iz leta 2010 je bilo 3% prebivalcev Osrednjeslovenske regije, starih 15 let in več, brez izobrazbe, 15,5% je imelo osnovnošolsko izobrazbo, 56% poklicno ali srednješolsko izobrazbo in 25,5% višješolsko ali visokošolsko izobrazbo. Izobrazbeni potencial regije se kaže med drugim tudi v deležu oseb v starosti 30 do 49 let z najmanj višješolsko izobrazbo. Gre za starost, pri kateri je večina prebivalcev že dosegla vsaj višješolsko izobrazbo, in za starost, pri kateri je stopnja delovne aktivnosti v Sloveniji največja (v povprečju 84%). Delež oseb s tako

izobrazbo v Osrednjeslovenski regiji je 33,4% in je za skoraj dvakrat presega delež oseb s tako izobrazbo v Pomurski statistični regiji, kjer je delež 17,7%. Vsak četrti prebivalec Slovenije pri tej starosti ima najmanj višješolsko izobrazbo. V treh regijah: Osrednjeslovenski, Obalno-kraški in Gorenjski, je delež prebivalcev s tako izobrazbo nadpovprečen.

Število brezposelnih se je v letu 2010 povečalo predvsem v regijah s podpovprečno stopnjo registrirane brezposelnosti. Število brezposelnih je bilo v povprečju leta 2010 za 16,4% (14.151 oseb) višje kot v povprečju leta 2009. Najbolj se je povečalo v Osrednjeslovenski regiji (za 25,2%) in najmanj v Zasavski regiji (za 5,6%). Kljub temu pa je bila stopnja registrirane brezposelnosti v Osrednjeslovenski regiji 8,5%, kar je za 2,2% pod stopnjo registrirane brezposelnosti v Sloveniji (10,7%). V letu 2010 se je v regijah najbolj povečalo število dolgotrajno brezposelnih, brezposelnih z najmanj višjo izobrazbo in brezposelnih zaradi stečajev podjetij.

Tabela: Pregled osnovnih statističnih podatkov in kazalnikov na nivoju regije

STATISTIČNI PODATKI		STATISTIČNI KAZALNIKI	
Površina km ² , 1. 1. 2011	2.555	Gostota prebivalstva, prebivalec/km ² , 1. 1. 2011	208,7
Število prebivalcev, 1. 1. 2011	533.213	Povprečna starost prebivalcev, 1. 1. 2011	40,7 let
Naravni prirast, 2010	2.333	Indeks staranja, 1. 1. 2011	105,8
Število učencev, dijakov in študentov, 2011	55.348	Prebivalci stari 0-14let, 1. 1. 2011	14,9 %
Število upokojencev, 2011	124.322	Prebivalci stari 15-65 let, 1. 1. 2011	69,4 %
Število podjetij, 2010	54.390	Prebivalci stari 65 let ali več, 1. 1. 2011	15,7 %
Povprečna mesečna neto plača, 2010	1.061	Prebivalci stari 25-64 let, brez izobrazbe, z nepopolno osnovnošolsko ali z osnovnošolsko izobrazbo, 2011	11,7 %
Število delovno aktivnih prebivalcev, 2010	275.435	Prebivalci stari 30-49 let, z najmanj višješolsko izobrazbo, 2011	33,4 %
Število registriranih brezposelnih oseb, 31. 12. 2010	23.653	Stopnja registrirane brezposelnosti, 2010	8,5 %
Bruto domači proizvod v regiji v mio EUR, 2009	12.982	BDP na prebivalca v regiji v EUR, 2009	24.660

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Gospodarstvo

Ta gospodarsko najbolj razvita regija je v letu 2009 ustvarila skoraj 25-krat večji BDP kot Zasavska regija ali dobro tretjino celotnega slovenskega BDP. V letu 2009 je bil BDP na

prebivalca še vedno najvišji v Osrednjeslovenski regiji (slovensko povprečje presega za 43 %), najnižji pa v Pomurski in Zasavski regiji (66% slovenskega povprečja). Edina regija, ki poleg Osrednjeslovenske regije tudi že vrsto let nekoliko presega slovensko povprečje, je Obalno-kraška regija (za 9% v letu 2009). Bruto domači proizvod v letu 2009 na prebivalca je bil najvišji v Osrednjeslovenski regiji z 24.660 EUR, sledi ji Obalno-kraška regija z 18.848 EUR, najnižji je bil v Pomurski regiji 11.359 EUR.

Vrednost vlaganj v nova osnovna sredstva podjetij, družb in organizacij z najmanj 20 zaposlenimi, merjena na prebivalca, je bil v letu 2009 trikrat večja od vrednosti vlaganj v Pomurski regiji. Bruto investicije v nova osnovna sredstva na prebivalca v letu 2009 so bile v Osrednjeslovenski regiji 3.977 EUR, v Pomurski regiji pa 1.149 EUR.

Leta 2010 je v regiji delovalo 54.390 podjetij, v katerih je delalo 319.003 oseb in so ustvarila skupno 39,2 mrd EUR prihodkov. Je najbolj razvita regija, v njej je tretjina vseh podjetij, ki je zaposlovala 38% vseh delavcev in ustvarila 45% vseh prihodkov.

4.2. Razvojne prioritete

V tem dokumentu smo povzeli zaključke iz regijske strategije 2007 - 2013, saj še niso stekli postopki za pripravo regijske razvojne strategije za obdobje 2014 - 2020.

Razvojni dokument:

Ljubljanska urbana regija, ki jo sestavlja 26 občin osrednjeslovenske statistične regije, je 17. aprila 2007 dobila Regionalni razvojni program Ljubljanske urbane regije 2007 -2013 (RRP LUR). To je temeljni programski dokument na regionalni ravni.

RRP opredeljuje prednosti vseh občin v LUR, postavlja cilje in razvojne prioritete regije in Območnega razvojnega partnerstva ter predlaga ukrepe in aktivnosti za njihovo realizacijo. Dokument je nastajal od pomladi 2005 do aprila 2006 pod vodstvom RRA LUR. Več kot 200 deležnikov iz javne, zasebne in civilne sfere je opredelilo vizijo razvoja in cilje regije ter glavne ukrepe za doseganje ciljev.

Vizija razvoja LUR

Ljubljanska urbana regija je somestje, prepleteno z naravo. Regija bo s spodbujanjem ustvarjalnosti in sodelovanja dosegla visoko konkurenčnost v svetu in visoko kakovost življenja. Položaj Ljubljane kot »evropske prestolnice« se bo odražal v celotni regiji.

Cilji regije

- Delujoče somestje, kjer bo do leta 2013 več kot 80% ljudi imelo v povprečju manj kot 300 metrov zračne razdalje do javnih površin in javnega prevoza.
- Ustvarjalni ljudje in uspešna podjetja, s katerimi želimo v regiji do konca leta 2013 dodano vrednost na zaposlenega povečati za 10%.
- Postati regija z evropsko prestolnico, kjer je kakovost življenja najvišja v Evropi.

Glavni ukrepi za doseganje ciljev

- Dostopnost za kakovost življenja
- Ohranjena dediščina
- Načrtovanje za zagotovitev kakovostnega življenjskega prostora
- Učinkovite komunalne storitve
- Enake možnosti - prispevek h konkurenčnosti regije
- Kultura - konkurenčna prednost regije
- E-uprava
- Podporno okolje za podjetništvo

RRP LUR 2007 – 2013 je 17. aprila 2007 sprejel Svet Ljubljanske urbane regije - torej župani vseh občin LUR, konec leta 2007 pa je pozitivno mnenje podala tudi Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko.

Za uresničevanje RRP LUR je Svet LUR 24. julija 2007 sprejel Izvedbeni načrt RRP LUR 2007-2013 za obdobje 2007-2009, ki je do sedaj doživel dve dopolnitvi (25.10.2007 in 23.04.2008).

8. marca 2011 je stopil v veljavo nov Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2), ki določa cilje spodbujanja regionalnega razvoja:

Nosilci odločanja na vseh teritorialnih ravneh pri izvajanju tega zakona sodelujejo v skladu z načelom partnerstva.

Občine, združenja gospodarskih dejavnosti, samoupravne narodne skupnosti ter nevladne organizacije (v nadaljnjem besedilu: razvojni partnerji) se pri uresničevanju svojih razvojnih interesov povezujejo in skupaj sprejemajo odločitve v skladu z načelom trajnostnega, sonaravnega regionalnega razvoja.

Regionalni razvojni program je sestavljen iz strateškega in programskega dela. Strateški del vsebuje analizo regionalnih razvojnih potencialov, opredelitev ključnih razvojnih ovir in prednosti regije, razvojne cilje in prioritete regije v programskem obdobju ter določitev razvojne specializacije regije. Programski del pa vsebuje programe za spodbujanje razvoja v regiji s časovnim in finančnim ovrednotenjem ter določi sistem spremljanja, vrednotenja in organiziranosti izvajanja regionalnega razvojnega programa.

Splošne razvojne naloge na regionalni ravni:

V regiji se opravljajo v javnem interesu naslednje splošne razvojne naloge:

- priprava, usklajevanje, spremljanje in vrednotenje regionalnega razvojnega programa in regijskih projektov v regiji,
- priprava dogovorov za razvoj regije,
- izvajanje regijskih projektov in sodelovanje pri izvajanju postopkov javnih razpisov, javnih naročil in javno-zasebnega partnerstva v okviru teh projektov,
- sodelovanje in podpora pri delovanju sveta, regijske razvojne mreže in območnih razvojnih partnerstev,
- obveščanje, splošno svetovanje, popis projektnih idej ter usmerjanje razvojnih partnerjev v regiji pri oblikovanju, prijavi na razpise in izvedbi regijskih projektov,
- prenos znanja in dobrih praks regionalnega razvoja ter
- pomoč pri izvajanju regijskih finančnih shem iz prvega odstavka 19. člena tega zakona, kadar jih izvaja sklad.

V regiji se opravljajo v javnem interesu tudi naslednje razvojne naloge države:

- izvajanje regijske finančne sheme,
- izvajanje regijske sheme kadrovske študij,
- dejavnosti upravljanja lokalnih akcijskih skupin v okviru ukrepov Leader iz programov razvoja podeželja ter izvajanje promocije regije in investicij v regiji ter drugih podobnih regijskih dejavnosti, shem in projektov po odločitvi pristojnega ministrstva in ob soglasju službe.

Pristojni minister lahko za opravljanje teh nalog, pooblasti pravno osebo, ki je del regijske razvojne mreže in izkaže usposobljenost za opravljanje teh nalog ter jo izbere na javnem razpisu.

Ukrepi endogene regionalne politike so:

- sofinanciranje regijskih projektov v skladu z dogovori za razvoj regij,
- dodatni ukrepi za obmejna problemska območja,
- dodatni začasni ukrepi razvojne podpore za problemska območja z visoko brezposelnostjo,
- prenos državnega premoženja v razvojne namene,
- nujni ukrepi regionalne politike,
- drugi ukrepi, ki se določijo z zakonom, državnim proračunom ter poslovnim in finančnim načrtom sklada.

V začetku leta 2012 bodo RRA pričele aktivnosti za pripravo razvojne strategije za obdobje 2014 do 2020. Ažurirane razvojne prioritete bomo vključili v končno verzijo tega dokumenta.

4.3. Vloga NVO pri razvoju regije

Razvoj regije je odgovornost in interes vseh treh sektorjev – javnega oz. vladnega, gospodarskega in nevladnega. Vloge posameznega sektorja se razlikujejo, oblike sodelovanja še niso dovolj razvite.

Nevladne organizacije lahko imajo sledeče vloge:

- proaktivno delovanje pri vzpostavitvi aktivne vloge NVO pri upravljanju regije: sodelovanje z odločevalci (župani)
- sodelovanje pri pripravi razvojnih načrtov regije in izvedbi projektov
- izvajanje storitev, ki jih občine (oz. država) in podjetja le deloma ali pa sploh ne izvajajo – jih pa prebivalci potrebujejo. NVO lahko storitve izvedejo ceneje in bolj prijazno uporabnikom
- zagotovijo nova delovna mesta v NVO (velika rezerva v primerjavi z drugimi evropskimi državami)
- varovanje okolja, zaščita narave in živali, socialnega položaja ljudi in spoštovanja človekovih pravic: spodbujanje družbene odgovornosti podjetij in učinkovitosti občinskih uprav
- ozaveščanje, izobraževanje in informiranje javnosti s področja zaščite narave in živali
- pomoč občanom pri razvijanju njihovih talentov in zadovoljevanju njihovih interesov ter osebni rasti
- gradniki sodelovanja z drugimi regijami v državi in drugimi državami v Evropi (npr. pobratenja mest ipd.)
- ozaveščanje podjetij/gospodarstva o družbeni odgovornosti s ponudbo prostovoljskih del v nevladnih organizacijah
- razbremenitev zaposlenih staršev s ponudbo aktivnosti za otroke v sodelovanju z delodajalci
- spodbujanje ozaveščanja in uporabe javnega prevoza
- druženje krajanov/novih priseljencev za dvig kakovosti življenja in vključenost v aktivnosti kraja

4.4. Podporne inštitucije in projekti za razvoj NVO

Regionalne razvojne agencije skrbijo za regionalni razvoj. Povezujejo okolje in tudi izvajajo regijske projekte. Pri tem vključujejo tudi nevladne organizacije.

Regionalna stičišča NVO pa so podpora delovanju NVO, nekakšna VEM točka. Stičišča so predvsem mesto znanja, postala pa naj bi tudi mesto razvoja, tako NVO, kot regije.

5. Razvojne priložnosti NVO

5.1. SWOT NVO sektorja

V raziskavi Indeks civilne družbe so v okviru regionalnih fokusnih so udeleženci navedli sledeče prednosti in slabosti civilne družbe.²

Glede **državlanskega udejstvovanja** so bile kot glavne prednosti navedene: imamo veliko društev in smo lokalno aktivni; organizacije dobro poznajo svoja področja; smo fleksibilni; imamo možnost participativne in deliberativne demokracije; hitro se odzivamo ob kršitvah človekovih pravic in naravnih nesrečah; v okolju je viden sinergijski učinek delovanja civilne družbe; socialni kapital in vključenost ljudi se na račun aktivnosti civilne družbe povečujeta. Kot glavne slabosti pa so bile izpostavljene: nizek standard ljudi ne omogoča njihovega večjega udejstvovanja; ni vzgoje mladih za demokracijo; konformizem, strah pred morebitnimi posledicami kritičnega angažiranja na podlagi slabih izkušenj; ni dovolj povezovanja med organizacijami; organizacije civilne družbe imajo slabo podobo v primerjavi s podjetji, organizacije civilne družbe nimajo cenjenega statusa; »nezdrava« perцепcija neprofitnosti organizacij civilne družbe (če je neprofitno, je gotovo prostovoljno – podcenjenost dela v sektorju); organizacije so preslabo seznanjene z možnostmi za civilni dialog; angažiranje in organizacija prostovoljstva staneta; v organizacijah so vedno isti ljudje; nekatera vodstva organizacij se povezujejo z lokalno oblastjo (klientelizem); stigmatizacija organizacij glede na vsebino dela (ukvarjanje z marginaliziranimi skupinami, kot so zasvojeni, Romi idr.).

Kar zadeva **raven organizacij**, so bile kot glavne prednosti navedene: smo dobro organizirani, motivirani in angažirani; imamo dobro organizirane strukture v regiji (dobro sprejemanje regionalnih stičišč nevladnih organizacij); ni rigidnih postopkov; mogoče je hitro in poceni ustanoviti organizacijo; ljudje se zaposlujejo na podlagi vrednot; vlada boljša delovna klima. Kot glavne slabosti pa so bile izpostavljene: ni enotnih meril za delovanje organizacij v javnem interesu; obstoječe financiranje ne omogoča razvoja; v Sloveniji ni živega sistema, tj. prakse donacij; organizacije so prisiljene prilagajati vsebino dela financiranju; zlasti v lokalni skupnosti ni avtonomije organizacij zaradi direktive financerjev, tj. lokalnih skupnosti; prek razpisov so dostopna predvsem sredstva za vsebino dela, ne pa tudi za infrastrukturo organizacije; neloyalna konkurenca med sektorji pri razpisih (razpisi dajejo pogosto možnost

²Vir: *Civilna družba v Sloveniji, 2011*

prijave subjektom iz različnih sektorjev, kar onemogoča organizacije civilne družbe); narašča problem birokratizacije (razmerje med višino pridobljenih finančnih sredstev na razpisu in potrebno birokratizacijo za prijavo in izvedbo ni življenjsko oziroma proporcionalno); zaradi nestabilnega financiranja kader (strokovnjaki) odhaja, tako tudi ni mogoče zagotoviti dolgoročne kadrovske stabilnosti; prisoten je nepotizem; premalo je mednarodnih povezav (razen mladinskih organizacij ni vidnejših).

Glede **practiciranja vrednot** so bile kot glavne prednosti navedene: promoviranje pozitivnih vrednot je imanentno sektorju civilne družbe; dobrobit družbe je stvar dnevnega angažiranja civilne družbe; vrednote lažje uveljavljamo; smo bolj senzibilizirani (kader je motiviran) in upoštevamo vrednote organizacij; vpeljava sistema kakovosti med organizacijami civilne družbe je dobra. Kot glavne slabosti pa so bile izpostavljene: zaradi finančnega preživetja se je treba prilagajati na račun vrednot; v društvih člani pogosto malo participirajo pri demokratičnem vodenju; pogosto se struktura organizacije težko spreminja; zaradi kadrovske podhranjenosti pogosto prevlada volja ozkega kroga ljudi; nižji standard pravic zaposlenih (pogosto ob soglasju zaposlenih); apatičnost, pasivnost; pomanjkanje interesa za vključevanje novih energij; ni dovolj samokritičnosti; pomanjkanje družbene odgovornosti (ustanovitev organizacije zgolj zaradi črpanja razpoložljivih sredstev).

Glede **zaznave vpliva** so bile kot glavne prednosti navedene: organizacije civilne družbe poznamo družbene potrebe in smo v stiku z lokalnim okoljem; želimo in smo pripravljeni sodelovati v civilnem dialogu, znamo pripraviti argumentacijo. Kot glavne slabosti pa so bile izpostavljene: boj za preživetje organizacij onemogoča širše angažiranje; neodzivnost države na pobude in predloge civilne družbe – kljub angažiranju civilne družbe pri dajanju predlogov in pobud ni dejanskega vpliva, ker jih država zakonsko ni dolžna upoštevati; odvisnost od financiranja slabi angažiranost zaradi strahu pred posledicami zmanjšanja oziroma ukinitve financiranja; vlada nezaupanje v državo; strahospoštovanje do direktiv EU; ne znamo dobro predstaviti svojih predlogov (potrebujemo dober marketing in lobiranje); disonanca potreb (organizacije prepoznavajo potrebe uporabnikov, država pa temu ne sledi); premalo je prenosa javnih funkcij na organizacije civilne družbe; organizacije bi morale bolj kontinuirano razvijati dejavnosti in ne podlegati nekritičnemu pridobivanju sredstev (podrežati vsebine financiranju).

Glede dimenzije **zunanje okolje** pa so tako udeleženci regionalnih fokusnih skupin kot nacionalne konference s težavo opredelili morebitne prednosti in slabosti, kar je verjetno posledica dejstva, da živijo v tem okolju, ki ga je težko primerjati z drugimi okolji. Tako je bila kot bistvena značilnost izpostavljena kultura molka, ki je tudi posledica slovenske miselnosti (»čredništva«). Dodatno je bilo izpostavljeno, da mehanizmi Evropske unije zamegljujejo situacijo (preglednost institutov) tako med državnimi uradniki kot med civilno družbo.

5.2. SWOT analiza NVO v Osrednjeslovenski regiji

Udeleženci delavnice »Strateško planiranje«, ki jo je konec oktobra 2011 izvedlo Stičiče NVO osrednje Slovenije so opredelili notranje prednosti in slabosti NVO, kot tudi zunanje priložnosti in grožnje. Dopolnjena je bila na sestanku članov kolegija mreže NVO osrednje Slovenije maja 2012.

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Vključevanje vseh družbenih skupin (mladi, stari, invalidi,...) • Neprofitnost • Humanitarnost • Poznavanje dejanskih potreb okolja • Dopolnjevanje javnih storitev • Različna znanja & kompetence • Zapolnjevanje & nadgradnja trga • Nismo omejeni z metodami dela • Fleksibilnost zaposlenih, članov v NVO in tudi organizacije na potrebe • Velika notranja motivacija • Prostovoljstvo • Lažje sodelovanje z drugimi organizacijami & povezovanje & pomoč med NVO – ni rivalstva • Pokrivanje vseh področij • Pestrost izbire (dejavnosti NVO, vsebin...) za člane • Specifičnost • Znanje o pridobivanju sredstev • Informiranje širšega kroga javnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Neprepoznavnost in neuveljavljenost • Prostovoljstvo • Nepovezanost, ni skupne vizije NVO • Osebna poznanstva (konstruktivna kritika, preplet vlog) • Premalo denarja – nesposobnost pridobivanja sredstev • desetina NVO pobere večino razpoložljivih sredstev za NVO in zmanjšuje možnosti ostalim • Izgovor »ne da se« in premalo zaupanja • NVO-ji dejansko ustanovljeni z namenom prelivanja denarja »sindikalni namen« • Izkrivljeni podatki zaradi 10% NVO, ki poberejo večino denarja za financiranje NVO • Pokrivanje individualnih interesov • Razdrobljenost sredstev zaradi števila NVO, ki pokrivajo isto področje • Stanovske (nacionale) NVO, ki so usmerjene navznoter • Nepripravljenost prevzemanja odgovornosti članov • Konflikt delovanja nekaterih NVO katerih končni in glavni uporabnik je človek, z delovanjem NVO, ki se ukvarjajo z zaščito živali in narave
PRILOŽNOSTI	OVIRE

- Prepoznane potrebe (cilj. skupine; okolja)
- Razpoložljiva sredstva (razpisi, del dohodnine)
- Varovanje okolja
- Zdravo življenje
- Samooskrbnost
- Nova zakonodaja – socialno podjetništvo
- Nov stil življenja (manj časa, zdravo življenje)
- Nezadovoljstvo s trenutnim
- Potreba po druženju
- Spodbujanje raznolikosti (v drugih delih regije)
- Prenos izkušenj/dobrih praks iz Ljubljane v ostale dele regije
- Povezovanje
- Priložnost za razvoj regije: vključitev NVO v odločevalske procese
- Bližina centru odločanja
- Lokacija
- Lokalpatriotizem – ovira za inovacije
- Miselnost staroselcev vs. priseljenci
- V razvojnih listinah regije niso predvidena sredstva za alternativne + inovativne rešitve obstoječih problemov
- Prepoznavnost NVO kot kompetentne lokalne org.
- Nepripravljenost uradnih institucij za sogovornišтво
- Sistem institucij
- Zakonodaja + pravila za prijavo projektov
- Začetni kapital NVO – pogosto ga ni, sredstva pa se vračajo za nazaj za če plačane račune
- Previsok % sofinanciranja s strani NVO
- Sistem potrjuje projekte, ki niso dobro pripravljene
- Percepcija NVO kot prostovoljne org.
- Podpiranje navideznih rešitev, ki dolgoročno ne funkcionirajo in odgovarjajo le na potrebe dela družbe / sistema
- Predsodek o pranju denarja
- Spremembe sistema za potrebe politike
- Premalo denarja
- Velika odvisnost od trenutne politike
- Centralizacija
- Vsi Giz-i ipd., ki so v Ljubljani

6. Razvojna strategija NVO v Osrednjeslovenski regiji

6.1. Vizija

NVO v regiji so enakovreden sogovornik in akter pri razvoju regije. NVO pomembno prispevajo k blagostanju družbe in kakovosti življenja v regiji.

6.2. Poslanstvo

Z veliko mero občutljivosti za človeka in vrednote NVO zaznavajo potrebe regije in kompetentno odgovarjajo na potrebe s svojimi programi. Vrednote NVO prenašajo v druge dele družbe in tako prispevajo k izhodu iz gospodarske krize in krize vrednot.

6.3. Cilji

Razvoj NVO bo fokusiran na kakovost. Ključnega pomena je razvoj človeških virov, saj le z znanjem spreminjamo družbo.

V delu NVO se bo povečala profesionalizacija, število delovnih mest v NVO se bo povečevalo skladno z dinamiko prevzemanja opravljanja javnih služb in drugih storitev, ki povečujejo kakovost življenja v regiji.

V pretežnem delu NVO bo prostovoljstvo še naprej poglobljen način delovanja.

Z nenehnim usposabljanjem se bo dvignila učinkovitost v smislu bolj ustreznega odgovarjanja na potrebe članstva in zunanjih deležnikov.

Postati bolj družbeno odgovorni z aktivnejšo državljsko participacijo.

Povečati prepoznavnost nevladnih organizacij s promocijo programov, ki jih izvajajo.

6.4. Določitev strategij - ukrepov

Predvideni so sledeči ukrepi:

- **POVEZOVANJE:** zagotoviti delovanje regijske NVO mreže
- **PODPORNO OKOLJE:** dolgoročno zagotoviti delovanje regionalnega stičišča za podporo delovanja NVO (usposabljanje, informiranje, zagovorništvo,...)
- **AKTIVNOSTI** za razvoj nevladnega sektorja, uveljavitev in prepoznavnost NVO v regiji: aktivnejše sodelovanje NVO pri spreminjanju zakonodaje; okrepiti svoje pozicije na občinah, v MOL-u, aktivno sodelovanje v razvojnem svetu regije, izboljšati pretok informacij med sektorji
- **IZVEDBENI PROJEKTI:** umestiti razvojne NVO projekte v nabor regijskih razvojnih projektov (RRP)

6.5. Povezovanje - mreža NVO

Regijska mreža NVO bo reprezentativna za NVO v Osrednjeslovenski regiji. Stičišče NVO bo s široko animacijo društev, zasebnih zavodov in ustanov pritegnilo v mrežo čim več NVO v regiji in s tehnično podporo zagotavljalo delovanje mreže.

6.6. Podporno okolje – delovanje regijskega stičišča

Regijsko stičišče NVO je trenutno na ravni projekta, ki prerašča v trajno podporno okolje. Društvo za razvoj in varovanje Geoss-a je bilo na začetku delovanja vsposobno okolje za razvoj stičišča. Samostojnost odločanja bomo zagotovili z ustanovitvijo podružnice. Dostopnost do storitev stičišča zagotavljamo z izvedbo npr. izobraževanj, delavnic, srečanj na celotnem območju regije, z e-informiranjem in svetovalnimi pisarnami na sedežu v Litiji, kot tudi v Ljubljani.

V iztekajoči in predvidoma tudi v prihodnji finančni perspektivi predstavlja vir za delovanje regijskih stičišč Evropski socialni sklad s sofinanciranjem iz slovenskega proračuna. Prizadevanja gredo v smeri manjše finančne odvisnosti samo od enega vira, zato se želimo **umestiti tudi v programe regije in proračune občin v regiji**. Povečanje kompetenc in učinka na razvoj regije pa bomo dosegali z izvajanjem projektov, katerih izvajanje podpirajo različni operativni programi EU in Slovenije ter pomoči drugih držav in skladov.

6.6.1. Opredelitev razvojne vizije regijskega stičišča²

Vizija:

Regionalni razvojni NVO center (regionalno stičišče) je pomemben - nepogrešljiv del oblikovanja, ustvarjanja in uresničevanja vizije regije. Je ključen člen - krožišče - med prebivalci, NVO in regijo in je kot tak prepoznan na obeh straneh.

Poslanstvo:

S povezovanjem prebivalcev, nevladnih organizacij ter regionalne (oblasti) in lokalnih skupnosti aktivno in harmonično prispevati k razvoju regije, države, Evrope in sveta.

SWOT ANALIZA

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none">• Kontakti, konstanten stik z bazo• Predanost sektorju, iniciativnost• Stroškovna učinkovitost• Fleksibilnost• Široko pokrivanje potreb• Strokovni kadri na področju fundraisinga, IKT podpore, računovodstva, organiziranja dogodkov, mreženja• Servisiranje majhnih društev• 10-15% pokritost vseh, 20-30% aktivnih NVO• Koordinacija med NVO• Podpora NVO – zagovorniška moč• Trenuten vir financiranja• Dobro ime• Vzpostavljena struktura (SNPO)	<ul style="list-style-type: none">• Brezplačnost, samoumevnost storitev• Odvisnost od zunanjih izvajalcev• Premajhen stik z bazo in NVO zvezami• Fluktuacija kadrov• Slaba vsebinska podpora• Premalo virov za razvoj potrebnega znanja• Organizacijska struktura – delovanje kot projekt, projektno financiranje• Neperspektivnost zaposlovanja• Premajhna razpršenost finančnih virov
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none">• Pripoznanje stičišča s strani regijske oblasti• Vzpostavitev sodelovanja z mrežami	<ul style="list-style-type: none">• Izključitev iz pokrajinske zakonodaje• Ukinitvev ESS financiranja• Obveznost delovanja v dogovoru z

² Gradivo je pripravila delovna skupina SNPO (predstavniki regijskih stičišč) spomladi 2011

• Razvoj pridobitne dejavnosti • Komuniciranje s svetom regije • Čezmejno sodelovanje • Drugi viri financiranja • Socialno podjetništvo • Subvencionirane zaposlitve • Državne strukture (služba, svet, sklad) • Nacionalna strategija razvoja NVO sektorja	• občinami • Neprepoznavanje naše vloge s strani občin • Izguba vrednot družbene odgovornosti • Neprepoznanje dodane vrednosti NVO sektorja • Davčne ovire • Politični vpliv na imenovanje na odgovornih mestih za urejanje sistemskih vprašanj NVO sektorja • Neživljenjski okviri regij • Prekinitev prenosa izvajanja javnih funkcij na NVO • Poslabšanje civilnega dialoga

Za doseganje zadovoljive ravni storitev regijskih stičišč (točka B) so potrebni še številni ukrepi za nadgradnjo obstoječega stanja (točka A).

TOČKA B: SEZNAM VSEH AKTIVNOSTI IDEALNEGA STIČIŠČA

Podporne storitve za NVO in socialna podjetja:

Ciljno informiranje

- ključne informacije za ključne uporabnike
- informiranje novinarjev in splošne javnosti o NVO dogodkih

Projektna pisarna: svetovanje in razvijanje ideje, pisanje projektov ('consulting'), vodenje konzorcijskih projektov, koordiniranje medsektorskih projektov, tehnična pomoč

Svetovanje za majhne NVO: osnovno pravno, računovodsko, projektno svetovanje (spodbujanje podjetniške miselnosti)

Izvajanje osnovnih delavnic (pridobivanje sredstev, vodenje projektov, nove zakonske rešitve – NPR. NOVI Zakon o društvih, zakon o prostovoljstvu ipd.)

Inkubator novih storitev v okolju (spremljanje tujih lokalnih praks, identifikacija potreb okolja, fundraising za konkretne ideje – npr. garancijske sheme)

Moderiranje procesov

Zagotavljanje prostorov, tehnične opreme

Računovodstvo za NVO

Zagovorništvo, promocija:

Koordinator priprave različnih programov razvoja (šport, turizem, kultura, ...)

Snovalec razvoja sektorja (dajanje pobud občinam)

Pobudnik novih akcij, rešitev

Zbiratelj javnih mnenj

Podpora NVO mreženju

Skupne kampanje

Povezovalac med različnimi sektorji (nadaljevanje pobude Moja družba: občine, gospodarstvo, novinarji in NVO)

Kazalci

	Logika za pobudo	Objektivno preverljivi kazalci uspešnosti
Splošni cilji	<p>Kaj je splošni širši cilj projekta?</p> <p>Trajno delovanje regionalnih razvojnih NVO centrov, s pomočjo katerih so NVO glavni akter zadovoljevanja potreb skupnosti.</p>	<p>Kateri so ključni kazalci, ki se nanašajo na splošni cilj?</p> <p>Delujoč NVO center, ki se redno odziva na potrebe skupnosti, konkretno pomaga NVO in prinaša v lokalno/regionalno okolje nove ideje in denar.</p>
Namen projekta	<p>Katere specifične cilje bo projekt dosegel?</p> <ul style="list-style-type: none">• Vzpostavitev servisnih "consulting NVO" centrov (nadgradnja svetovanja s consultingom)• Vzpostavitev dejavnosti zagovorništva v okviru centra• Vzpostavitev razvojne funkcije (identifikacija potreb skupnosti, identifikacija rešitev, realizacija rešitev)• Krepitev kadrovskih kapacitet centrov, ki večino dejavnosti opravijo same	<p>Kateri so količinski in kakovostni kazalci, ki prikažejo ali so specifični cilji projekta doseženi in v kakšnem obsegu?</p> <ul style="list-style-type: none">• Sevisne storitve izvedene tako, da NVOjem odnesejo čim več dela, nadgradijo njihove ideje in zagotovijo vire za naprej.• Zagovorništvo se izvaja redno z neprestanim oblikovanjem novih idej za izboljšanje sodelovanja med NVO in lokalnimi/regionalnimi skupnostmi• Razvojna funkcija odgovarja na potrebe skupnosti in pomaga vzpostavljati ustrezne NVO strukture• Kadri se redno izobražujejo,

		izvajajo dejavnosti na podlagi poznavanja tujih praks in s premislekom različnih vidikov
Pričakovani rezultati	<p>S katerimi konkretnimi rezultati bodo doseženi specifični cilji projekta? Kakšni učinki in koristi so predvideni?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pridobljeni projekti za NVO • Rešena pravna in računovodska vprašanja NVO • Profesionalni kadri NVO usposabljeni za delo na svojem področju • Oblikovane konkretne politike sodelovanja med občinami in NVO • Realizirane dobre prakse iz drugih regij, tujine • Nadgrajene dejavnosti obstoječih NVO, vzpostavljene nove NVO • Lastni človeški viri visoko usposabljeni in aktivni <p>Učinki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Potrebe skupnosti zagotovljene hitro in učinkovito • Trajen razvoj regionalnega NVO sektorja, ki je predvsem servisno naravnan • Prepoznava vloge NVO s strani lokalnih/regionalnih oblasti 	<p>S katerimi kazalci se bo merilo, če je projekt dosegel in v kakšni meri predvidene rezultate in učinke?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Število napisanih in pridobljenih projektov • Število rešenih pravnih, računovodskih vprašanj • Število izobraževanj • Število oblikovanih idej • Število realiziranih idej • Število konkretnih rešitev na identificirane potrebe skupnosti • Število produktov in učinkov zaposlenih (pobude, samostojna svetovanja, samostojne ideje) <p>Kazalniki učinkov:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Število identificiranih in zadovoljenih potreb • Število novih NVO oz. NVO, ki so nadgradile svoje dejavnosti glede na potrebe skupnosti • Število primerov izboljšane sodelovanja

Dejavnosti

Katere so ključne dejavnosti, ki bodo izvedene in v katerem vrstnem redu, da bodo doseženi pričakovani rezultati?

- Vzpostavitev consulting svetovanja (razvijanje in pisanje projektnih idej, vodenje računovodstva, pisanje aktov in pravnih dokumentov)
- Organiziranje strokovnih izobraževanj
- Informiranje NVO, novinarjev in splošne javnosti o dejavnostih drugih NVO
- Redno spremljanje dejavnosti občin (pokrajin?) in odzivanje na politike iz vidika NVO
- Redno spremljanje regionalnih/lokalnih praks po drugih regijah in v tujini
- Prenos dobrih praks med regijami, oblikovanje idej in njihovo zagovornišvo
- Spremljanje potreb skupnosti in iskanje rešitev zanje (motiviranje obstoječih NVO, uvoz drugih ali vzpostavitev novih)
- Promocijske akcije NVO med splošno javnostjo, gospodarstvom, novinarji in povezovanje med sektorji
- Usposabljanje lastnih kadrov za vsebinsko delo

Sredstva: katera sredstva so potrebna za izvedbo dejavnosti?

- Nacionalna koordinacija (odpiranje vsebin iz nacionalne ravni in usklajeno izvajanje skupnih akcij)
- Človeški viri: vsaj 3 zaposleni, ki delajo na vsebinah (neposredno izvajajo dejavnosti), 1 podporni zaposleni (administracija, organizacija)
- Infrastruktura: ustrezna računalniška, komunikacijska oprema

TOČKA A: SEDANJE STANJE IN KAJ MANJKA, DA PRIDEMO DO TOČKE B

Glede na različnost obstoječih regionalnih stičišč (regija, ki jo pokrivajo, leta delovanja, stiki z občinami, kadrovska sestava ipd.) je težko podati generalno sliko stanja. Generalno lahko rečemo, da glavnina dejavnosti stičišč temelji na informiranju, organiziranju različnih delavnic in svetovanja ter organiziranju skupnih akcij in lokalnih zagovorniških pobudah. Nekatera stičišča so že naredila razvojne korake proti projektni pisarni, koordiniranju priprave regionalnih razvojnih programov, koordiniranju razvojnih programov posameznih področij, uspešne so tudi nekatere pobude za izboljšanje sodelovanja med NVO in občinami. Nekatera imajo dobre stike z občinami in/ali novinarji ali povezujejo NVO za doseganje skupnih ciljev.

Na splošno lahko rečemo, da manjka predvsem inkubacijsko-razvojni del z identifikacijo potreb skupnosti, razvijanjem novih storitev, nadgradnjo storitev z ali za NVO. Vzrok leži predvsem v kadrovski podhranjenosti, tako po številčnosti kot po strokovnosti.

6.7. Aktivnosti za razvoj nevladnega sektorja v regiji

Predlog aktivnosti²

Povzemamo predloge, ki so jih v maju 2010 opredelili pripravljavci Akcijskega načrta na podlagi »Raziskave indeksa civilne družbe. Iz tega nabora bomo tekom razprave z NVO v regiji izbrali za našo regijo relevantne aktivnosti in naredili operativni načrt.

Raziskava je pokazala, da se glede na glavna indikatorja, ki omogočata identifikacijo točke, na kateri se rast sektorja preoblikuje v njegov razvoj (to sta povečevanje finančne moči civilnodružbenega sektorja in na njej temelječa profesionalizacija sektorja), ta glede na predstavljene podatke v Sloveniji še ni začel. Za izboljšanje položaja organizacij civilne družbe bi morala država poleg povečanja javnih sredstev za civilnodružbeni sektor z različnimi ukrepi in zakonodajo spodbuditi tudi njegovo financiranje iz drugih nejavnih virov, predvsem iz zasebnih donacij posameznikov in podjetij, s čimer bi se povečala tudi avtonomija sektorja, ki bi tako pridobil večjo neodvisnost. Da bi se te spremembe lahko uveljavile, potrebujeta vladna in nevladna stran jasno izdelane razvojne strategije za razvoj sektorja civilne družbe, doseči pa morata tudi medsebojni konsenz. Predpogoj za to pa je povečanje stopnje civilnega dialoga v Sloveniji. Samo civilne družbe, ki bo okrepila svoje mreže in vzpostavila boljše komuniciranje, država ne bo mogla ignorirati, temveč bo morala preseči trenutno nespodbudno politiko do nje. In le taka civilna družba bo zmogla aktivirati tudi apatično državljansko telo.

Konkretno so bili na podlagi ugotovljenih prednosti in slabosti civilne družbe na nacionalni konferenci oblikovani končni predolgi aktivnosti za izboljšanje stanja civilne družbe.

Glede **državlanskega udejstvovanja** so bili oblikovani naslednji predlogi (predloge 1–5 so udeleženci izpostavili kot prioritete):

1. razširitev pojma demokracije v praksi (ne samo parlamentarna, temveč tudi participativna in deliberativna demokracija): državljani se premalo zavedajo, da demokracija ni zgolj parlamentarna, temveč obstajata tudi možnosti participativne in deliberativne demokracije; v tem smislu je treba povečati aktivnosti civilne družbe za osveščanje prebivalstva;

²Vir: *Civilna družba v Sloveniji, 2011*

2. premostitev političnega deficita (politične stranke predstavljajo majhen delež glede na vse organizacije civilne družbe): potrebna je boljša organiziranost civilne družbe; glede na celoten obseg državlanskega udejstvovanja je delež prebivalcev, ki se angažira v političnih strankah, neznaten (tudi kot posledica nezaupanja v politične stranke), vpliv političnih strank pa je v družbi prevladujoč; skozi druge oblike demokracije bi bilo treba preseči ta deficit;
3. opolnomočenje civilnodružbenih organizacij (povečevanje kompetentnosti s strokovnjaki in povezovanjem z akademsko sfero): strokovnjaki, akademiki, intelektualci so tisti del družbe, ki bolje pozna razmere v družbi, zato je tudi bolj odgovoren, da prispeva svoje znanje h konstruktivnim dejavnostim civilne družbe;
4. izboljšanje medijske podobe civilne družbe: medijska podoba civilne družbe ni dobra in civilna družba si doslej ni posebej prizadevala za njeno izboljšanje, kar je nujno za pridobitev naklonjenosti prebivalstva;
5. dolgoročno načrtovanje razvoja sektorja civilne družbe: za doseganje dolgoročnih ciljev in sprememb v stanju civilne družbe je nujno, da si civilna družba (prek svojih povezav) zastavi dolgoročne strateške cilje, ki bodo vodilo pri delovanju;
6. izboljšanje vzgoje za državlansko odgovornost in pravice: razlog za razmeroma veliko pasivnost glede državlanskega udejstvovanja je tudi v pomanjkanju vzgoje za državlansko odgovornost in pravice; posamezniki kot sestavni deli družbe se premalo zavedajo (so)odgovornosti za stanje v družbi;
7. krepitev povezovanja civilnodružbenih organizacij: nadaljnje vertikalno in horizontalno povezovanje organizacij civilne družbe je nujno za krepitev civilnega dialoga;
8. krepitev podpornih struktur organizacij civilne družbe v obliki agencije oziroma sklada za nevladne organizacije: za zastopanje interesov in podporo celotnemu sektorju civilne družbe bi bilo treba vzpostaviti nacionalno agencijo ali sklad, kar si sektor že dolga leta neuspešno prizadeva;
9. zagotavljanje pogojev za organizacijo in razvoj prostovoljstva (vzpostavitev statusa prostovoljca): nujen je sprejem Zakona o prostovoljstvu, ki bo to dejavnost opredelil kot pomembno družbeno vrednoto, zagotovil prostovoljcem osnovne pravice ter ponudil prostovoljskim organizacijam sistemsko in materialno podporo za izvajanje in razvoj prostovoljstva tako na nacionalni kot lokalni ravni; prostovoljsko delo je treba začeti tudi sistematično evidentirati in vrednotiti; upoštevati se mora kot materialni prispevek organizacije pri izvedbi projektov;
10. permanentno odzivanje civilne družbe in vključevanje v pripravo predpisov in odločanje: kljub apatičnosti in neuspehom je potrebno kontinuirano in strokovno odzivanje in vključevanje v procese odločanja in priprave predpisov;
11. spodbujanje kritičnega mišljenja in izražanja na ravni posameznika: to je posebej pomembno v razvoju državlanske in družbene odgovornosti posameznika in teži k prekinitvi kulture molka.

Glede dimenzije **raven organizacij** so bili oblikovani naslednji predlogi (predloge 1–7 so udeleženci izpostavili kot prioritete):

1. določitev enotnih meril za delovanje organizacij v javnem interesu: ta osnovni pogoj, ki bi ga morala država zagotoviti (zdaj so statusi delovanja v javnem interesu zelo različno urejeni), bi pomenil bistveni prispevek h krepitvi družbeno odgovornega dela organizacij civilne družbe; to bi tudi omogočalo razporeditev javnih sredstev na vseh javno koristnih področjih delovanja civilne družbe;
2. vzpostavitev sklada za nevladne organizacije, ki bo zagotavljal učinkovitejše financiranje organizacij in sofinanciranje, ko je treba pridobiti dodatna finančna sredstva za izvedbo projektov: organizacije izrazito slabi projektno financiranje, pri katerem morajo praviloma del sredstev zagotoviti same ali morajo daljši čas poteka projekta tega same financirati, saj se plačila (tudi z zamudo) realizirajo pozneje, česar organizacije ne morejo premostiti in zato zajedajo lastno substanco ter na koncu propadejo; sklad bi premostil tovrstne luknje v gotovinskem toku;
3. povečanje donacij s spremembo Zakona o ustanovah in davčne zakonodaje: deficit donatorskega financiranja dodatno slabi organizacije, zaradi česar so finančno odvisne od javnih financerjev; za izboljšanje stanja bi bilo treba najprej ustvariti stimulatívno zakonsko podlago za donatorje;
4. zamenjava kratkoročnega z dolgoročnim programskim financiranjem organizacij civilne družbe: kažejo se izrazite slabosti zgolj letnega financiranja skozi razpise, saj je ob finančni in kadrovski podhranjenosti in nekontinuiranem financiranju projekt z ustrezno strokovno kadrovsko podporo težko zagnati, po izvedbi pa pridobljenega znanja in kadrov ni mogoče izkoristiti za nadaljnje delo (znanje in vložek v kadre se izgubita); zato je nujno dolgoročno programsko financiranje z vnaprej zagotovljenimi sredstvi;
5. povečanje družbeno odgovornih partnerstev med organizacijami civilne družbe in podjetji: nujne so dobre, konstruktivne in zdrave povezave med organizacijami civilne družbe in gospodarskimi subjekti, saj bi se s tem okrepila družbena odgovornost obojih in moč organizacij civilne družbe;
6. sprememba Zakona o zavodih (ločitev od javnih zavodov) za zmanjšanje zahtev glede delovanja zavodov, ki so nevladne organizacije: veliko organizacij civilne družbe je organiziranih kot zavod, zato zanje veljajo enako stroga pravila kot za zavode, ki so javni zavodi – organizacijam civilne družbe bi bilo treba olajšati poslovanje;
7. vzpostavljanje možnosti za zaposlovanje: ne samo s kontinuiranim financiranjem, temveč tudi z drugimi ukrepi bi morala država spodbujati zaposlovanje v organizacijah civilne družbe;
8. spodbujanje mednarodnega povezovanja in povezovanja za skupno infrastrukturo: opazen je deficit mednarodnega povezovanja, ki organizacije prikrajša za izkušnje in primere dobrih tujih praks, ki bi jih lahko uporabile pri svojem delovanju, zato je nujno okrepiti mednarodno povezovanje; prav tako je zaradi racionalnosti in okrepitve

organizacij nujno spodbuditi povezovanje v okviru lokalnih centrov, ki nudijo organizacijam storitve in potrebna znanja;

9. krepitev transparentnosti in odgovornosti delovanja civilne družbe: tudi organizacije civilne družbe so za svoje delovanje odgovorne javnosti, zato je treba povečati transparentnost delovanja in družbeno odgovornost.

Glede dimenzije **practiciranje vrednot** so bili oblikovani naslednji predlogi (predloga 1 in 2 so udeleženci izpostavili kot prioriteta):

1. vključevanje vrednot v strateške usmeritve organizacije (usposabljanje za strateško planiranje): organizacije bi morale vrednote, ki jih pri svojem delovanju spoštujejo, tudi deklarirati, saj bi tako izboljšale zgled, ki ga dajejo;
2. nadaljevanje uveljavljanja standarda kakovosti med organizacijami civilne družbe: za preseganje neurejenega delovanja organizacij se je uvedba standarda kakovosti izkazala kot dobra, zato je treba širiti to prakso;
3. dvigovanje etike civilne družbe (izpostavljanje primerov dobre prakse): organizacije morajo same odpravljati nepravilnosti in sploh slediti višji etiki pri svojem delovanju;
4. osveščanje organizacij civilne družbe za promocijo vrednot z lastnim zgledom: organizacije zaradi svoje družbene odgovornosti pomembno vplivajo na širšo družbo z lastnim zgledom, kar bi morala postati ena od strateških usmeritev sektorja;
5. tekoče odzivanje na aktualne probleme: odnos do vrednot in izpostavljanje pozitivnih vrednot se pokažeta tudi skozi sprotno reagiranje na negativne družbene pojave.

Glede dimenzije **zaznava vpliva** so bili oblikovani naslednji predlogi (predloge 1–5 so udeleženci izpostavili kot prioritete):

1. pridobitev politične volje in izobraževanje javnih uslužbencev za civilni dialog: javni uslužbenci na splošno premalo poznajo sektor civilne družbe in njegovo participativno vlogo, potrebna je njihova senzibilizacija;
2. povečanje vpliva civilne družbe v času volitev (za pridobitev ustrežnejših kandidatov): z aktivnostmi v predvolilnem času je treba začeti presegati državljansko apatijo in spodbujati kandidiranje na lokalnem in na nacionalnem nivoju;
3. izboljšanje načinov komunikacije za doseganje ciljev (lobiranje): nedoseganje zastavljenih ciljev je tudi posledica slabega komuniciranja in nekovostnega lobiranja;
4. izvajanje metod pritiska za doseg civilnega dialoga (nevladna stavka, državljanska nepokorščina): za preseganje ignorance države bi bilo treba tudi na druge načine pokazati na pomembnost civilnega sektorja (npr. posledice, če bi stavkali vsi prostovoljci);
5. zahtevanje primernih mehanizmov s strani države za civilni dialog v konkretnih primerih: tudi če so mehanizmi vključevanja javnosti (npr. na področju okolja) zakonsko določeni, država zahteve zgolj formalno izpolni, za civilni dialog pa je treba za vsak konkreten

primer poiskati ustrezne načine, ki bodo najbolj konstruktivni in bodo optimalno dosegali namen zakonsko določenega instituta;

6. večja promocija in pridobitev naklonjenosti javnosti civilnemu sektorju (tudi promocija prednosti civilne družbe s primeri dobre prakse iz tujine): za vzpostavitev boljšega civilnega dialoga je treba pridobiti naklonjenost javnosti skozi promocijo;
7. uveljavljanje pravnih sredstev pri pristojnih institucijah Evropske unije v primerih konkretnih kršitev: bolje je treba izkoriščati možnosti, ki jih institucije EU nudijo v primeru kršitev države;
8. vzgoja državljanov za civilni dialog (v šoli in doma): v okviru vzgoje za državljansko odgovornost je potrebna tudi vzgoja za civilni dialog – ustrezno informiranje o možnostih;
9. zagotavljanje stabilnega financiranja, ki daje možnost neodvisnosti organizacij;
10. krepitev mrež nevladnih organizacij: s procesom povezovanja je nujno nadaljevati zaradi večanja moči glasu na strani organizacij civilne družbe;
11. izboljšanje strokovne argumentacije (dodajanje »know-how«): izboljšati je treba kakovost argumentacije v civilnem dialogu z vključevanjem strokovnjakov, če to dopuščajo materialne zmožnosti;
12. spodbujanje zavedanja posameznikov in organizacij civilne družbe, da lahko vplivajo: treba je spodbujati preseganje samoomejevalne misli, da ni mogoče nič spremeniti;
13. dvig zaposlenosti v organizacijah civilne družbe: ob zagotavljanju materialnih pogojev je treba doseči višji odstotek zaposlenosti in kadrovske stabilnosti, kar omogoča delovanje organizacij, ki presega zgolj preživetje;
14. spodbujanje aktivizma: ob nedavni akciji Očistimo Slovenijo se je izkazalo, da aktivizem širšega obsega daje velike sinergijske učinke, zato bi bilo treba tovrstno prakso ustaliti;
15. povečanje števila premišljenih dolgoročnih kampanj: tudi zaradi finančnih možnosti se nekatere ideje razvijajo le kratek čas in ne dosežejo zelenih učinkov, ker bi bilo za to potrebno daljše časovno obdobje; organizacije morajo v okviru dolgoročnega strateškega načrtovanja to predvideti in tem ciljem slediti.

Viri in literatura:

1. Obseg, struktura in vloga/funkcija slovenskih civilno-družbenih organizacij, Zinka Kolarič, Tatjana Rakar, Ljubljana, februar 2010
2. Informacija o poslovanju drštev v RS v letu 2010, AJPES, Ljubljana, september 2011
3. Dobre prakse ustanov/fundacij v Sloveniji, Nataša Velikonja, Ljubljana, 2010
4. Civilna družba v Sloveniji, Tatjana Rakar (et al.), Ljubljana, 2011
5. Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije, 2012, www.rralur.si
6. Statistični urad Republike Slovenije, 2012, www.stat.si
7. Izobrazba, Slovenija, 1. januar 2011 – končni podatki, 29. december 2011, www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=4412
8. Agencija RS za javnopravne evidence in storitve, 2011, www.ajpes.si
9. Davčna uprava Republike Slovenije, 2012, Namenitev dela dohodnine za donacije za leto 2010, www.durs.gov.si
10. Vlada Republike Slovenije, Seznam upravičencev do donacij za leto 2010, www.vlada.si/si/delo_vlade/preciscena_besedila_predpisov/sklepi/
11. Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, 2011, www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/pr/2011/SRS/5/PDF/regionalne%20razlike%20v%20stopnji%20registrirane%20brezposelnosti.pdf
12. Studio 12, Komentar stanja slovenskega nevladnega sektorja, 2010, www.s12.si/druzba/razno-ostali-prispevki/844-dr-turk-za-studio-12-ocena-nevladnega-sektorja